National Library 56253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L
National Library
Bibliothèque Nationale
JAN 27 1984
B1031c/4/5.

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 96 (3017) XXXII aastakäik

Neljapäeval, 29. detsembril 1983 — Thursday, December 29, 1983

Üksiknumbri hind 70 senti

T. E. S. Täienduskooli V. ja VIb klasside õpilased esinemas kooli jõulupuul. Vasakult esireas Arvo Laansoo, Rita Läte, Leena Kalvik, Lehte Leesment, Martin Roos. Matti Pikk ja Henrik Nõmmik, tagareas Henn Ründva, jr. Leo Musta, Risto Leivat, Mati Pajo, Madis Saks ja Peeter Westerblom.

Foto: Vaba Eestlane

Balti küsimustega välisministeeriumis

Sinclair Stevens lubas küsimuse viia Kanada parlamenti

Toronto (EKN Informatsioon) — 15. detsembril sõitsid Balti esindajad Ottawasse kohtuma Kanada välisministeeriumi Nõukogude Liidu ja Ida-Euroopa osakonna esindajatega. Eestlastest sõitsid Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ja ühtlasi Balti Liidu esimees Laas Leivat ja EKN peasekretär ja Balti Liidu sekretär Priit Aruvald. Lätlasi esindas dr. Lennarts Lukks. Leedulasi esindasid kutselised advokaadid Algis Pacevicius ja Joanna Kuras. Koosolekust võtsid osa ka kohalikud Balti esindajad Joseph Danys ja EKN'u kui ka Balti Liidu abiesimees Ottawas Walter Pent.

Välisministeeriumi esindusse kuulusid osakonna direktor Barry Mawhinney, programmi direktor Gordon Whitehead ja tema abi Marlene Jones ning eriülesannetega liikmed Ronald Halpin ja Denise Goulet.

Esiteks tulid arutusele Euroopa julgeoleku tulevased konverentsid. Nagu on teada toimub 1985. a. Ottawas n.n. ‚experts' konverents, kus käsitletakse ainult inimõiguste küsimusi.

Mawhinney väitis, et venelastega peab niisugustel konverentsidel äärmiselt ettevaatlikult ümberkäima.

Tema kogemused on, et venelaste iseloom on niisugune, et mida rohkem mõnda asja nendelt pressid, seda kangekaelsemaks nad muutuvad. Üksikuid inimõiguste küsimusi võib esitada aga alati, kasutades n.n. ‚vaikset diplomaatiat'. Vaikne, kuid järjekindel surve toob rohkem tagajärgi kui otsene pealetung.

Mawhinney ütles, et ta on teadlik, et Nõuk. Liidus on olukord väga halb ja väljavaade pole mitte optimistlik. Siiski on tema arvates Helsingi kokkulepe relv, millega saab venelastele survet avaldada inim- ja rahvaõiguste rikkumiste küsimustes. Välisministeeriumil on olnud vähesel määral õnne perekondade taasühendamise pinnal. Faktid aga näitavad, et need võidud on olnud väga väiksed. Viimase viie aasta jooksul on nad suutnud ühendada ainult kaks balti päritoluga perekonda. Mis puutub poliitvangidesse, ütles Mawhinney, siis on vähe lootust, et Kanada valitsus saaks appi tulla. Valitsus katsetab vahetevahel inimõiguste rikkumise küsimusi venelastega üles tõsta, Poliitvangide suhtes tehakse seda aga laial pinnal, tähendades et individuaaljuhtumeid ei käsitleta.

Kõne alla tuli Balti konsulite staatuse küsimus. Siin Mawhinney ütles, et välisministeerium on selle küsimusega põhimõtteliselt nõus, kuid otsest abi välisministeeriumilt ei ole oodata. Mawhinney arvates on õige viis seda edasi ajada poliitilisel pinnal parlamendiliikmetega.

Ta kinnitas ka, et valitsus jääb oma seisukoha juurde Balti riikide „de jure" tunnustamise suhtes ja sellega seoses oleks Balti konsulitele täisdiplomaatilise staatuse andmine tähtis sümboolne aste.

Ühesõnaga, välisministeerium ei blokeeriks niisugust sammu, aga nad on juba teinud kõik mis võimalik selle heaks. Selle teostamine peab tulema teisel viisil.

Järgmisena arutati päranduste jaotamise akti, mis on momendil Ontario parlamendis seisma jäänud. Küsiti kas föderaalvalitsus on avaldanud survet Ontario provintsivalitsusele seda akti mitte seaduspärastada. Mawhinney vastus oli, et kuigi ta pole selle asjaga täiesti kursis, ta võib kinnitada, et nad pole ennast seganud provintsi asjadesse.

Viimaseks punktiks oli Euroopa parlamendi resolutsioon Balti riikide dekoloniseerimise suhtes. Talle esitati seisukoht, et Balti küsimust peaks viima maailmapoliitika tasemele.

Küsiti, kas Kanada valitsus oleks valmis üht sarnast resolutsiooni, nagu Euroopa parlamendis vastu võeti, esitama Ühendatud Rahvaste Organisatsioonile.

Mawhinney ütles, et ta on ka sellega põhimõtteliselt nõus ja ta lubas vastavaid võimalusi põhjalikult uurida. Ta hoiatas aga, et niisugusele resolutsioonile poolehoidu leida ÜRO liikmesrahvaste hulgas pole kerge.

Enne koosoleku lõppu arutati lühidalt Aarne Vahtra küsimust. Eestlased soovisid teada, miks nii kõrgel kohal olnud ärahüpanud isikut ei soovitud välisministeeriumi poolt ülekuulamisele kutsuda. Mawhinney vastas, et tema pole sellest teadlik, aga annab kindla lubaduse asjaolu järele uurida ja meile vastuse anda. Ta lisas, et tema arvates, kui Vahtra peaks jälle kunagi Kanadas viibima, siis välisministeerium oleks väga huvitatud tema intervjuule kutsumisest.

Peale koosolekut sõitsid Balti esindajad otsekohe Parlamendi Mäele, kus oli kokkulepitud kokkusaamine parlamendiliikme Sinclair Stevens'iga. Stevens võttis esindajad vastu oma büroos. Arutati üldiselt samaseid probleeme, mida oli äsja arutatud välisministeeriumis.

Stevens'i arvates on praegune valitsus liiga arglik venelastega läbirääkimistel. Ei ole kindlaid seisukohti, ei ole ka tagajärgi valitsuse nõuetele inim- ja rahvasteõiguste küsimustes.

Mis puutus Balti konsulite staatust, siis Stevens andis kindla lubaduse, et pärast veelkordset katset välisministeeriumi kaudu ja selle ebaõnnestumisel ta tõstab selle küsimuse ise alamkojas üles. Üldiselt oli Stevens igati Balti esindajate seisukohtadega täiesti nõus.

Kokkusaamine Sinclair Stevens'iga kestis tund aega, misjärel Balti esindajad sõitsid tagasi Torontosse.

Eesti jõulud Torontos

Kolmandik Toronto ja ümbruskonna eestlasist jõuluõhtu-jumalateenistusil

Juba enne jõulusid jõudis Torontosse rekorde tegev pakane, ulatudes üle Kanada piiridegi. Kui põhjapoolsed lumetuisud katkestasid maanteedel liikumise, siis Torontos ja ümbruses ei takistanud teoolud jõulukirikuisse minekut. Vaatamata, et eestlased on paljusid tavasid unustanud ja uusi omaks võtnud, on nad jäänud jõuluõhtuse kirikuskäimise juurde, mis neile järgneva jõulumeeleolu ja pühaderõõmu sisendab. Jõuluõhtu jumalateenistused olid rahvarohked ja valgusküllased.

Peetri koguduses toimus juba aastate jooksul kindlaks kujunenud tava kohaselt kolm jumalateenistust, võimaldades keskpäevase ja pärastlõunase vahel pidada oma jõulujumalateenistuse Eesti Apostlik-Õigeusu kogudusel, kiriku alalisel kasutajal.

Keskpäevasel jumalateenistusel jutlustas koguduse õpetaja praost A. Taul, muusikalises osas esinesid pühapäevakooli ja leerieelsete koor Margit Viia juhatusel, kaastegevad Tiina Pärnsalu flöödil ja Tiina Hubel tshellol.

Enne jumalateenistust mängis Martin Kiik jõulumeloodiaid harpsikordil, tehes seda ka kahel järgneval jumalateenistusel.

Pealelõunasel jumalateenistusel laulis koguduse noortekoor „Lootus" Peeter Tammearu juhatusel U. Kasemetsa „Jõuluöö" ja kaks koraali. Teenisid mõlemad koguduse õpetajad, A. Tauli kõrval ka E. Heinsoo, jutlustas A. Taul.

Õhtusel jumalateenistusel oli solistiks Estra Väli-Toompuu kahe jõululauluga ja Cantate Domino R. Toi juhatusel. Jutlustas õp. E. Heinsoo.

Kõigil kolmel jumalateenistusel oli organistiks R. Toi, mängides ka kirikukelladel jõuluviisi.

Kokku oli kolmel jumalateenistusel 1550 palvelist.

Samas kirikus toimus kell 2 p.l. T. E. Apostlik-Õigeusu koguduse jumalateenistus. Jutlustas praost E. Iepik, laulis koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel, solistiks Linda Järvalt, orelil R. Toi.

Vana Andrese koguduses oli üks pealelõunane jumalateenistus, suur kirik mahutas 1100 palvelist. Jutlustas koguduse õp. U. Petersoo.

Muusikalises osas laulis Helmi Betlem euroopa jõululaulu „Mis on see valgus",

W. D. Andersoni „Maria laulu" ja P. A. Yoni „Jõululaps", orelil saatis organist Asta Mitt.

Toronto Kolmainu koguduses oli pealelõunane jumalateenistus, jutlustas õp. O. Gnadenteich. Samuti Toronto EELK Jakobi koguduses, kus õp. T. Nõmmik pidas jutluse ja laulusolistiks oli Kadri Nõmmik, kuna Leida Pilt saatis orelil solisti ja koraale. Samal ajal oli jõulujumalateenistus ka Virginia United kirikus, kus jutlustas usuteaduse üliõpilane Indrek Järve, orelil E. Welin.

TE Baptisti koguduses oli jõuluõhtune jumalateenistus küünlavalgusel, kõneles K. Raid,

muusikalises osas olid kaastegevad noortekoor „Päike" ja viiuldaja Viljar Puu.

T. E. Evangeelses koguduses oli jõuluõhtu-jumalateenistus pärastlõunal. Kõneles Allan Laur, laulsid Leesmendi noored. Samal ajal oli jõuluõhtu-jumalateenistus ka T. E. Vabakoguduses, kus kõnelesid H. Sepp ja E. Saraoja ning oli laulu-ettekandeid.

Jõuluõhtul külastati ka lahkunute kalmusid, kus süüdatud küünlad jäid hämaruses leegitsema.

Jõuluõhtuse jumalateenistusega mindi mälestuste kaudu noorusmaale, kus sel sündmusel oli palju suurem tähendus kui siinsel tänapäevasel kommertsiaalse rõhuasetusega maal.

Aga selles oli siiski inimhinge sügav rahuotsing jõuluevangeeliumi alatiselt uue sõnumi juurde.

Lisades teadaolevaile kahe koguduse kirikulistele veel teiste koguduste jõuluõhtuist osavõtjad, võib tõenäoliselt arvestada, et kolmandik Toronto eestlaskonnast külastasid jõuluõhtuseid jumalateenistusi. See oli ka nagu eemaldumine karmist reaalsusest, kus jõululapse sünnimaa läheduses toimusid jõulude ajal uued ohvreid nõudvad kokkupõrked kristlike Liibanoni valitsusvägede ja shiite-muhamediusuliste vahel. Kus Jeesuse sünnikohal oli politsei- ja sõjaväevalve erakordselt tugev, mistõttu tänavune külastajate arv oli eelmistest väiksem.

Eesti jõulukirikuis särasid küünlad ja kuulutati rahusõnumit.

Toronto lennuväli Pearsoni lennuväljaks

Torontos toimus enne pühi üks suurimaid õhtusööke, millest kuni 4000 inimest osa võttis. See oli liberaalide partei tuluõhtu, kus kõnelejaks oli peaminister Pierre E. Trudeau, kellelt oodati suurt uudist — millal ta lahkub parteijuhi kohalt. Selle ootuse tõttu nimetati juba ette sündmust „viimaseks õhtusöömaajaks".

Kuid kõik ootused peaministri tulevikuplaanide üle jäid avaldamata. Trudeau ainus suurem uudis oli, et alates 1. jaanuarist nimetatakse endise liberaalide peaministri ja Nobeli rahuauhinna laureaadi Pearsoni nime järgi Toronto lennujaam ümber Pearson International Airport'iks.

450 hukkusid maaväringul

CONAKRY — Kaks tugevat maaväringut Guineas jõulupühade nädalal põhjustasid peagu 450 inimese surma, kusjuures 200 on veel kadunud ja 350 said tõsiselt vigastada. Esimese maaväringu tugevus oli 6.3, järeltõukel 6.2.

Andropov jäi nägemata

Partei poliitbüroosse nimetati Andropovi toetajaid

MOSKVA — N. Liidu haige president ja juht Juri Andropov ei tulnud ootuste kohaselt aasta viimasel nädalal toimunud N. Liidu kommunistliku partei keskkomitee kokkutulekule. Andropovi „teadmatusest" väljatulekule on antud mitu kuupäeva, varem oli 10. dets., siis öeldi, et kindlasti tuleb ta välja aastalõpule määratud koosolekule, mida tema haiguse tõttu on edasi lükatud.

Asjane koosolek ei andnud mingit lahendust. Ei olnud ka oodatud võimuvahetust. Ka ei olnud lääne diplomaatide arvates midagi koosolekul, mis näidanuks, et ta loobuks ise või sunnitakse loobuma oma kohast.

Ainus tunnusmärk oli, ja seegi tugevdas Andropovi positsiooni, et kaks uut liiget määrati poliitbüroosse, 57-aastane Vitali Vorotnikov ja 70-aastane Mihhail Solomentsev, mõlemad täisõiguslikeks liikmeiks, millega selle arv on jälle 13-le. Vorotnikovi kiire ülendamine tippu Andropovi ajal olevat tingitud viimase soovist ta asetada positsioonile,

kust ta võiks astuda 78-aastase Nikolai Tihhonovi, praeguse N. Liidu peaministri kohale, kes on veel Leonid Brezhnevi ajajärgu mees.

Kolmas Viktor Chebrikov nimetati mitte-hääleõiguslikuks poliitbüroo liikmeks. Chebrikov on olnud kauaaegne Andropovi abi KGB juures ja praegune KGB julgeoleku ja salaluure organisatsiooni esimees.

Nende meeste juurdetoomine tähendavat, et Andropov on kindlalt oma kohal. Kuid teiselt poolt usuvad Kremli vaatlejad, et Andropovi tervislik olukord võivat teda sundida oma kohalt siiski üsna varsti lahkuma.

Andropov saatis kokkutulekule kirjaliku tervituse, milles ta sügavalt kahetseb,

et ajutistel takistavail põhjusil tal polnud võimalik istungist osa võtta.

Ta ütles edasi, et ta oli valmistunud kõnelema N. Liidu majanduselu ümberkujundamisest. Kõne loeti ette televisioonis ja avaldati eribülletäänina.

Andropovi nähti viimati 18. augustil. Pärast seda on nõukogude võimud jonnakalt rääkinud, et ta on külmetunud ja olevat juba parem. Mitteametlikult aga räägitakse neeruhaigusest ja nüüd ka neeruoperatsioonist, millest ta olevat toibumisel. Paljude kuulduste hulgas on koguni üks, mis räägib et teda hoitakse vangina ühes sõjaväehaiglas.

UUENDAGE „VABA EESTLASE" TELLIMINE 1984. AASTAKS!

Hoidke elavana Põhja-Ameerika ainuke kaks korda nädalas ilmuv eestikeelne ajaleht — tellige „VABA EESTLAST"

Tellimiskupong lk. 3

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

T. E. S. Täienduskooli esimese klassi õpilased esimemas kooli jõulupuul. Pildil vasakult Mikk Linkruus, Kiiri Sandy, Krista Westerblom, Guillaume Palias, Taavo Westerblom, Silvi Jaason, Erik Otema, Viive Kittask, Alfi Sepa, Eric Repo, Tiina Rand ja Tiiu Nõmmik. Foto: Vaba Eestlane

Kommentaarid

Siinsel mandril on kõige rohkem publitseeritud ajalooliseks kuriteoks juutide tagakiusamine Saksamaal ja teistes saksa mõju all olevates Euroopa riikides natsi režiimi ajal. Ajalehtedes ja teistes publikatsioonides ilmub pidevalt pikki artikleid juutide hävitamise n.n. holocausti kohta, telcvisioonisaadetes puudutatakse alatihti seda küsimust ning Hollywoodi filmimeistrid saadavad turule ühe filmi teise järele, milles naeruvääristatakse ja põlastatakse sakslasi ning dramatiseeritakse juutide tagakiusamist Teise maailmasõja ajal. Kõik teised sõjakuriteod ja teistele rahvastele ja rahvusgruppide kallal tehtud vägivallateod jäävad selle ohjeldamata propagandakampaania kõrval varju — neist ei peeta vajalikuks rääkida, need lihtsalt unustatakse.

Kuid see ühekülgne propaganda ei taotle mitte ainult holocausti küsimuse pidevat üleskütmist, vaid ka jahti paljudele sakslastele ja Ida-Euroopa riikidest pärit isikutele, keda kahtlustatakse sõja ajal juutide jälitamises ja nende tagakiusamises. See jaht Ameerika Ühendriikides on arenenud juba nii kaugele, et isegi ajalehed on hakanud seda kampaaniat kritiseerima ning Ühendriikide õigusministeeriumile tehakse tõsiseid etteheiteid õiguse vägistamise pärast.

Üks selline eriti teravasisuline artikkel ilmus 1. detsembril käesoleval aastal kommentaator Patrick Buchanani sulest Washingtoni ajalehes „The Washington Times'is", kus mainitakse, et valitsuse ametlikud uurijad töötavad käsikäes N. Liidu poliitilise politsei KGB-ga, kes varustab ameerika süüdistusorganeid igasuguste valedokumentidega. Buchanan toob näiteks ukrainlase John Demanjuki, keda süüdistatakse KGB dokumentide alusel juutide mõrvamises Treblincas. Tegelikult ei ole ukrainа päritoluga Demanjuk kunagi Treblincas viibinud, kuid juutide kaebuste ja valedokumentide põhjal on temalt ära võetud Ühendriikide kodakondsus, ta nimi on määritud ning teda ähvardab väljasaatmine Iisraeli.

Teiseks kohtuministeeriumi eriosakonna ohvriks oli Frank Walus, kes tosina „tunnistaja" andmetel oli Poolas, Kielces, isiklikult paljude juutide mõrvajaks. Waluse peasüüdistajaks oli tuntud natsikütt Simon Wiesenthal, kelle süüdistusi toetas oma tugeva kõnekooriga suur osa ameerika ajakirjandusest. Waluselt võeti samuti ära Ühendriikide kodakondsus ja ta kaotas vaevaga kogutud säästusummad. Waluse päästjaks osutus tema advokaat, kes sõitis isiklikult Saksamaale ja tõi sealt tagasi kindlad andmed ja tõendid, et Walus pole kunagi kuulunud Gestapo ega SS koosseisu vaid oli Saksamaal lihttööline.

Kuu aega tagasi tühistati New Jersey föderaalkohtus süüdistused 67-aastase leedulase Juozas Kungya vastu, kelle Ühendriikide õigusministeeriumi eriosakond Office of Special Investigations (OSI) oli juutide ja Venemaal elavate „tunnistajate" põhjal tunnistanud sõjakurjategijaks. Föderaalkohtunik Dickinson Debevoise mainis, et vene „tunnistajad" võivad tõenäoliselt ise olla sõjakurjategijad, kes on KGB kontrolli all ning esitavad Ühendriikide õigusministeeriumile KGB poolt koostatud tunnistusi. Juozas Kungya oli tegelikult suur leedu rahvuslane, kes võitles metsavennana nii vene kommunistide kui ka saksa natside vastu.

Ühendriikide ajakirjaniku Warren Rogersi andmetel on Ühendriikide õigusministeerium ka teistel juhtudel kasutanud oma kodanike vastu KGB poolt välja antud „tõendeid", ütleb Patrick Buchanan.

Kõik tunnusmärgid ja „The Washington Times'i" artikkel vihjavad selles suunas, et KGB kasutab ameeriklaste kergeusklikkuse sõjakurjategijate jälitamisel ära nende inimeste vastu, kes võitlesid oma kodupinnal relvaga käes kommunistide vastu. Venelaste suurt kättemaksuhimu aktiivsete antikommunistide vastu kinnitab ka möödunud veebruaris N. Liidu valitsuse häälekandjas „Isvestijas" ilmunud artikkel, milles mainitakse, et nõukogude võimud annavad ameе-

(Järg lk. 3)

Trudeau rahuplaan ei liigu

Need, kelledel juhust on olnud pidevalt jälgida siinseid ajalehti ja televisioonisaateid ning võrrelda neid lõunanaabri Ühendriikide ajalehtedes avaldatud artiklitega ja televisiooni päevauudiste ja poliitiliste kommentaaride saadetega, on kindlasti märganud, et Kanada peaministri Pierre Trudeau suurele rahukampaaniale ja tuumarelvastuse piiramise aktsioonile pühendatakse siin erakordselt suurt tähelepanu, kuna Ühendriikide ajakirjanduses ja televisioonisaadetes seda vaevalt märgitakse. Isegi peaminister Trudeau äsjane kohtumine Valges Majas president Reaganiga jäi lõunanaabri ajakirjanduses kolmanda järgu uudiseks, leides ainult tagasihoidlikku ja viisakuse vormi valatud tähelepanu.

Võidakse ju ütelda ja kalkuleerida, et see kõik on loomulik: peaminister Trudeau rahukampaania on Kanada asi ja seega kanadalastele rohkem südamelähedane kui ameeriklastele, kes võibolla sellele algatusele vaatavad isegi veidi kadeda pilguga. Kuid need argumendid tunduvad siiski õhulistena, kuna Trudeau rahuretk on leidnud samuti silmatorkavalt vähest tähelepanu ka teiste riikide ajakirjanduses, kaasaarvatud inglise massimeediumid.

See üldine tagasihoidlikkus teistes riikides peaminister Trudeau algatusesse viib ainult ühele järeldusele: mujal maailmas ei peeta Ottawast tulnud rahuapelli niivõrd tähtsaks, oluliseks, originaalseks, jõuliseks ja uute ideede rikkaks nagu seda Kanadas arvatakse. Trudeau ettepanekud on üldiselt võrdlemisi konventsionaalsed ja juba varem kuuldud-nähtud ning neis ei leidu seda revolutsioonilist dünaamikat, mis oleks meelitanud või sundinud tuumarelvadega varustatud riikide kõrgemad juhid kiirelt ühise laua äärde kokku tulema ja maailma tuleviku küsimusi arutama.

Kanada massimeediumid on Trudeau rahukampaania ajal kas kolkapatriotismist kantuna või mõnel muul põhjusel libisenud Ottawa aktsiooni käsitamisel objektiivsuse radadelt kõrvale ning peaministri kohtumiste-käikude kirjeldusi lugedes jääb paiguti mulje, et peaminister on jõudnud oma asjaga väga kaugele. Sageli peetakse isegi kõiki maailmas praegu toimuvaid rahualgatusi ja rahujutte Trudeau teeneks, mis ei ole kaugeltki kooskõlas tegeliku olukorraga ja võib paljud kanadalased viia eksiteele. Kui Ühendriikide, Hiina, Inglismaa ja Prantsusmaa juhid Trudeauga kohtumisel tema algatuse heaks kiitsid, siis tuleb seda võtta ainult põhimõttelise seisukohaavaldusena, mis ei saagi teistsugune olla. Kuid samal ajal jäid kõik need riigipead vaikseks ja sõnaahtraks kui Kanada peaminister tuli välja oma ettepanekuga viie tuumarelvadega varustatud riigipeade vahelise konverentsi kokkukutsumiseks.

Viie riigipea konverents moodustas kahtlemata Trudeau ettepaneku tuumiku ja kui selle korraldamiseks puuduvad väljavaated, siis tuleb kogu Trudeau aktsiooni ebaõnnestunuks lugeda. Olukorda ei aita ka parandada Trudeau kavatsetud kohtumine N. Liidu kommunistliku partei peasekretäri Juri Andropoviga — kui see peasekretäri müstilise haiguse tõttu üldse kunagi aset leiab —, kuna ka N. Liidul on kindlad seisukohad ja nõudmised sellise tuumarelvastuse tippkonverentsi kokkukutsumiseks.

Trudeau rahualgatuse senist käiku ja ebaõnnestumisi jälgides jääb mulje, et Kanada peaminister ja tema nõuandjad lähenevad tuumarelvastuse küsimusele idealistlikest ideedest kantud väikeriigi aspektist lähtudes. Suurriikide vahekorrad, eriti N. Liidu ja Ühendriikide vastastikused suhted, on palju keerulisemad, komplitseeritumad ja vastuolulisemad kui see esialgsel vaatlusel paistab. Kogemused näitavad, et Ühendriikide ja N. Liidu esindajad istuvad kuude ja isegi aastate kaupa konverentsidel, kus arutatakse desarmeerimise, tuumarelvade piiramise ja Helsingi kokkulepete rakendamise küsimusi kuid nende nõupidamiste resultaadid on väga kesised ja kuivetanud. Ühendriikide president Reagan ütles suurriikide riigipeade võimalikule kohtumisele iseloomustust andes, et see kohtumine peab olema põhjalikult läbikaalutud ja ettevalmistatud ja peab andma kavatsetud resultaate. Kui see kujuneb ainult vastastikuseks nägelemiseks, siis ei ole sellel mõtet ja see valmistab ainult ameerika rahvale kibedaid pettumusi.

Sellise ettevalmistava protseduuri läbiviimiseks puuduvad aga praegu täielikult väljavaated, mida võib järeldada mõningatest N. Liidu poliitiliste kommentaatorite artiklitest. Nii näiteks mainib „Izvestija" kommentaator Alexander Bovin Toronto „Starile" kirjutatud artiklis, et N. Liit pooldab täielikult peaminister Trudeau algatust ja praeguse kriisi poliitlist lahendamist. Bovin on aga ilmselt veendunud, et Trudeau seisukohad ei ühtu Ühendriikide praeguse administratsiooni kavatsuste, poliitika ja filosoofiaga, mis on tembeldanud N. Liidu „õelaks impeeriumiks" ja süüdistab Moskvat maailmas praegu toimuvate kõigi sotsiaalsete muudatuste organiseerimises.

Bovin annab Trudeaule nõu, et see katsuks oma lõunanaabrit mõjutada realistlikuma pilguga maailmaprobleemidele vaatamiseks. Ja lõpuks viskab Moskva kommentaator lauale oma kirjutise juhtmõtte, deklareerides: „Meie oleme valmis koos töötama Kanadaga detente taaselustamiseks."

Nii-siis — jällegi detente, mis andis N. Liidule USA presidentide Nixoni ja Carteri päevil suured võimalused oma mõjuvõimu laiendamiseks. Kui Trudeau detente ja Washingtoni poliitika häirimise suunas oma maailmarahu poliitikat tahab ajada, siis ei ole tal väljavaateid Ühendriikide praeguse administratsiooni kaasatõmbamiseks ning tema suur rahuplaan on enne lõplikku surma mahamaetud, millele vihjavad ka juba mitmed tundemärgid.

K. A.

Vaim ja vaimuvara

Kõne Hugo Treffneri Gümnaasiumi 100. ü. juubeli puhul Torontos, 4. detsembril, 1983. ü.

2.

Sellega seoses oleks aeg mõni sõna öelda Hugo Treffneri enese kohta. Hugo Hermann Fürchtegott Treffner sündis 1845. a. Kanepi köstri pojana. Alghariduse sai kodus, kuid sellest peale algas tal majanduslikel põhjusil korduvaid raskusi edasiõppimiseks. Mitmel korral pidi ta õppimise katkestama ja elatas ennast peamiselt tundide andmisega. Kord oli ta koguni kodukooliópetajaks Poolas ühe sealse kindrali perekonnas. Lõpuks suutis ta siiski iseõppimise teel anda eksternina ülikooli sisseastumise eksamid ja astus Tartu ülikooli. Lõpetas usuteaduskonna 1880. a., kui oli 35 aastat vana. Nüüd oleks kõige loomulikum olnud saada kirikuõpetajaks. Eestis leidunuks kogudusi, kes teda valinuks, kuid oli arvata, et tolleaegne täiesti saksameelne kirikuvalitsus teda ei kinnita tema juba tuntud rahvuslikku tegevuse tõttu ja ta võis ka arta, et tal tuleks teenida kirikut tõnda, et see teda rahvuslikust egevusest üha kaugemale viiks. Ta oli olnud üks nendest neljast eesti üliõpilasest, kes Eesti Üliõpilaste Seltsi asutasid, oli tegev laulupidude korraldamisel ja oli ka Eesti Aleksandri Kooli Komitee liige. Kuna ta ise oli olnud nende eestlaste hulgas kes haridustee kitsust tundsid, kui ka Aleksandri Kooli mõte nurjus ja kuna ta oli juba pikemat aega koos mõnede teistega tundide andmisega tegelenud pea nagu koolina, siis paistab päris loomulik olevat, et ta asuski omale kooli loomist taotlema. Tõsi, kool ei tulnud selline nagu ta tahtnuks, kuid see oli vajalik ja see saigi tema elutööks.

Selle kõrval oli ta ka Eesti Kirjameeste Seltsi asutajate seas ja selle abiesimees, pärast Mihkel Weske Tartust lahkumist ka esimees kuni 1890. aastani, mille järel ta valiti auliikmeks. Hugo Treffner oli Tartus väga tuntud kuju, kes oma kooli või rahva asju ajades alati esines härrasmehena, ei kõndinud kunagi jalgsi, vaid sõitis voorimehega uhke habe tuules ja saterkuue hõlmad lehvimas. Aga kui arglik maapoiss linna tuli, siis pääses ta Treffneri jutule „igat kanti ja igal ajal" ja Treffner käitus temaga nagu oma isikliku kasvandikuga. Nõnda saadi temast ka erikohtadel ja -aegadel erinevalt aru, kuid kuidas teisiti saigi ta oma kooliga edasi jõuda. Nõnda Huga Treffner ja tema kool sulasid täiesti ühte, ilma üheta nagu poleks teist olnud võimalik mõeldagi. Need olid tolleaegse rahva vaim ja rahva püüdlus vaimuvaiguse poole, mis neid kokku sulatasid.

Läks tervelt 24 aastat kuni Hugo Treffneri kool lõpuks ka sai õiguse, et tema lõpetajad võisid oma kooli juures ülikooli sisseastumise eksameid teha. See oli juba 1907. aastal, kaks aastat peale 1905. revolutsiooni, mis endisi olukordi oli ka palju muutnud — Tartu oli juba eestlaste linn, aga ülikoolist, oli vahepeal saanud venestatud ülikool. Seda aega sai Hugo Treffner ise näha ainult viis aastat enne kui haigus ja surm teda jäädavalt ära viisid 1912. aastal. Kokku oli olnud tervenisti 29 aastat, millal kool ja selle asutaja ning direktor olid teineteisest täiesti lahutamatud. Tagantjärgi vaadates võib vahest isegi öelda, et see oli kooli viljakaim ja sisurikkaim aeg. Selle aja jooksul suutis Hugo Treffner ka ise näha mõndagi oma kooli saavutustest, ta nägi mitmeid tema kooli kasvandikke, kes olid tõusnud siin ja seal tuntud ja nimekateks meesteks. Kool oli juba tuntuks saanud nii oma vaimuvara andmise kui ka vaimu poolest nõnda, et seda oli isegi omavahel hüüdma hakatud „Academia Treffneriana", tema vaba vaimu ja kõrge taseme tõttu.

Aga Hugo Treffnerile enesele jäi nägemata see, kuidas tema endised kasvandikud, eesotsas Jüri Jaaksoni, Oskar Rüütli ja hiljem ka Konstantin Treffneriga, kooli päästsid lagunemisest peale tema surma. Temal jäi nägemata, kuidas ainult kuus aastat hiljem, Treffneri koolipoisid pea in corpore läksid Vabadussõtta. Ta ei näinud kahjuks ka seda, kuidas Eestile iseseisvuse toojate ja loojate nimekiri oli kohati nagu tema kooliópilaste nimekiri, igatahes rohkem nimesid kui ühestki teisest koolist. Neid oli Asutavas Kogus, Riigikogudes, vabariigi valitsustes, kooli, kiriku, kohtu ja kultuurialadel, ka majandusaladel, esimene eesti rahvakiriku piiskop Jakop Kukk, esimene Eesti Riigipanga president Jüri Jaakson ja palju teisi nimesid, keda siinkohal ei jõuaks lugeda, kes kord aga oma haridusteel olid otsustavat tuge leidnud Treffneri koolist. Ilma „Academia Treffnerianata" see pilt oleks võinud olla kaunis erinev.

„Vanale Treffnerile" jäi nägemata ka seegi, kui eesti õppekeelega Hugo Treffneri Gümnaasium asus Tartu südalinnas oma uues, neljast tänavast piiratud asukohas. Kui siis see vana kõiketeadja Tartu voorimees oleks veel alles olnud ja temalt oleks Hugo Treffneri Gümnaasiumi kohta küsitud, küllap ta siis oleks vastanud, et hea kool, väga hea kool, üks paremaid koole, ja oleks ka juurdegi lisanud, et puha ilus simine-valge müts ja ega ta teistest palju kallim ei olegi, kuid ega sinna ka igaühte vastu ei võeta, võetakse ainult häid õpilasi. Võiksime ise sellele veel juurde lisada, et olid ka head õpetajad, peaaegu tosin neist kas juba siis või hiljem ka ülikooli õppejõud.

Kandusid edasi ka traditsioonid, vaim ja vaimuvara püüdlus. Õppekavadelt oldi mitmeti esimeste hulgas. Nii näiteks, inglise keele õpetamine algas juba gümnaasiumi juurde loodud algkoolis. Aga samal ajal, Treffneri Gümnaasium oli ka üks neist kahest koolist Eestis, kus klassika õppeharu kestis kõige kauem, kuni 1930-ndate aastate lõpupooleni. Tõsi küll, klassika haru sattusid peamiselt maapoisid, kellel inglise keelt ei olnud oma maa algkoolidest kaasa tuua. Nõnda said nad inglise keele asemel kaks aastat rohkem ladina keelt ja kolm aastat kreeka keelt. Kõik muu õpiti koos ja selle seas õpiti ka õppima, edasi püüdma ja edasi jõudma. Kui humaanitaarharu lõpetajate hulgast tuntud nimede rida on pikem, sest neid õpilasi oli rohkem, siis ei puudu neid ka klassika haru lõpetajate seast, nagu näiteks professor Artur Võõbus, või minu enese omaaegne pinginaaber Harald Reibach-Riipalu.

Nüüd on omakorda mitukümmend aastat sellestki, kui Hugo Treffneri Gümnaasiumilt rööviti ka tema Treffneri nimi. Kuid midagi on siiski jäänud. Kõigepealt, ta võib siiski uhkusega kanda oma ühe tuntuma kasvandiku, Anton Hansen Tammsaare nime: Anton Tammsaare nimeline Esimene Keskkool Tartus. Aga ka Treffneri nime pole unustatud ja õpilased ikkagi peavad ennast treffoonlasteks. Ka neist hilisemaist kasvandikest on tõusnud kõrgelt silmapaistvaid mehi, akadeemikuid ning teisi nimesid mitmetel eesti kultuuri-aladel.

Lõpuks tahaks anda ka mõningaid arvusid kuigi osa neist on ainult umbkaudsed. Treffneri Gümnaasiumi õpilaste arv Treffneri enese viimastel eluaastatel ja neile järgnevail aastail kuni iseseisvuseni oli umbkaudu 400, mis kujunes hiljem iseseisvuse ajal ka enamvähem püsivaks arvuks. Oli ka mitmeid kõikumisi, millest eriti olgu nimetatud iseseisvuse esimesi aastaid, kus 1920—21 õpilaste arv tõusis kõigist aegadest kõrgeimaks, 1022 õpilast, ja oli sel ajal suurim kool Eestis. 1930. aasta paigu arvestati, et koolis oli üldse õppinud umbes 8000 õpilast ja lõpetanute arvu loeti umbes 3500 juures. Kui neid arvusid käesolevasse aega projekteerida, ka praegu selle kooli järglast kodumaal kaasa arvates, siis peaks Treffneri kooli õpilaste üldarv ulatuma kaugelt üle kümne tuhande ja ka lõpetajate arv peaks ulatuma seitsme kuni kaheksa tuhande juurde. Paljud neist muidugi on manalasse varisenud, kuid praegune ühine treffoonlaste pere, nii siin kui sealpool pealesunnitud raudrimpa, peaks olema mitmetuhandeline. See pere mõtleb oma koolile tema sajandal juubeliaastal ja teeb seda kindla teadmisega, et Hugo Treffner ja Hugo Treffneri kool on oma nimed kirjutanud kustumatu kirjaga eesti rahva kultuuri ja hariduse ajalukku.

Vivat, crescat, floreat

Academia Treffneriana.

Lihaga äritsejad vangi

VARSSAVI — Poolakaid, kes ostavad jõuludeks farmereilt illegaalselt liha võidakse karistada 3-aastase vangistusega. Politsei asetas välja inspektsioonipostid Varssavi ümbruse peateedele, mis viivad linna. Samuti asetati poste ka teiste linnade ümber, piiramaks eraviisilist lihamüüki, mis oli muutunud pühade eelsel ajal eriti suureks. Poola siseminister avaldas sellekohase hoiatuse.

Samal ajal Poola katoliku kiriku juht kardinal Josef Glemp ütles oma jõululäkituses, et kirik annab oma vaimulikele soovituse mitte sekkuda poliitikasse. Samal ajal ta soovitas suuremat tolerantsust kommunistliku valitsuse ja keelustatud Solidaarsuse ametiühingu vahel.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

31. dets. ja 1. ning 2. jaan.
dr. T. Malmets, tel. 469-1322

7. ja 8. jaan.
dr. M. Leesment, tel. 481-6834

Mälestustahvel „Kalevipojale" Kuopiosse

12. septembril avati Kuopios linna keskuskoguduse majal tahvel, millel märgitakse, et „Kalevipoja" eestikeelse väljaande trükkimine toimus Kuopios 120 aastat tagasi.

Teaduslik väljaanne koos saksakeelse tõlkega ilmus Tartus 1957—61. Eestikeelse väljaande trükkimisega oli Tartus raskusi, Peterburi sõprade abiga trükiti see Soomes.

Soomlaste poolt kõneles prof. Väinö Kaukonen, kes võrdles „Kalevipoega" „Kalevalaga" ja rõhutas esimese tähtsust eesti rahvusliku ärkamise puhul. (J. M./EPL)

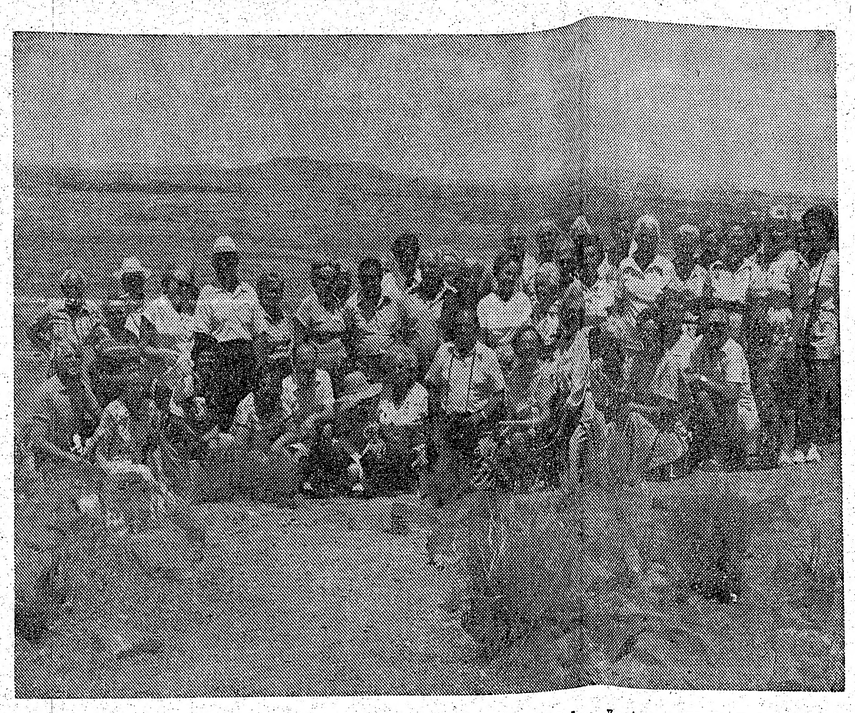

Reisiseltskond värvitud kõrbes. Kükitavad vasakult Heino Kannel, Salme Leetmaa, Valli Rebane, Astrid Jõgi, Kalju Jõgi, Orvi Munak, Aino Kurg, Albert Lepson, Linda Kääramees, Helen Kekalainen, Erna Kurris, Henny Aruja, Benita Taras, Oskar Pakal; seisavad Eduard Leetmaa, Anna Kesküla, Timofei Kesküla, Meeta Tiit, Aleksander Sults, Hilja Tamm, Linda Oja, Toivo Kõhelik, Karl Oja, Ilmar Munak, bussijuht Hank, Elmar Maldre, Julie Herma, Leida Maldre, Leida Karin, Evald Herma, Olga Kraav, Herman Tiislar, Salme Ranken, Sigrid Tiislar, Salme Tuvikene, Heino Lestal, Erna Pakal, Hilda Ainslie, Aili Lestal, Ellen Mardi, Endel Aruja, Alma Allik, Elna Rannamäe ja Endla Kannel. Pildilt puuduvad fotograaf Harald Tamm ja Anton Alango.

Kommentaarid...

(Algus lk. 2)

riklastele vajalikke tõendmaterjale selleks, et „abistada meie riigi huvides" neid, kes avastavad endisi natse, reetureid ja sõjakurjategijaid. Nii-siis, kogu see asi käib „meie riigi huvides". Kahju ainult, et ameeriklased ei taipa kust poolt tuuled puhuvad ja abistavad lahkel käel neid, kes peavad jahti nõukogude võimu ja rezhiimi vastu kätt tõstnud isikutele.

☆

Ühendriikides sooritasid hiljuti ringreisi viis N. Liidu naist, kes tegutsevad kommunistliku rezhiimi süsteemis kõrgetel ja vastutusrikastel kohtadel. Ringreisi korraldas Ühendriikides seitse aastat tagasi asutatud filantroopiline organisatsioon Women and Foundations Corporate Philantropy.

Delegatsiooni juhiks oli Natalia Jelisejeva — kommunistlikus parteis kõrgel positsioonil olev daam, kelle hooleks on usaldatud Leningradi abilinnapea koht. Jelisejeva kommentaarid Ühendriikidest lahkumisel olid sõna-sõnalt kooskõlas partei eeskirjadega, kuna ta süüdistas ameeriklasi, et need õpetavad ameerika noori venelasi vihkama ning ei tutvusta kasvavale noorsoole vajalikul määral N. Liidu ajalugu, geograafiat ja kultuuri. Ta pidas vajalikuks ka alla kriipsutada, et läbilõike ameeriklased on üldiselt väga halvasti informeeritud N. Liidus valitsevast tõelisest olukorrast, kuna see „õige informatsioon" ei ulatu tavaliste inimesteni.

Abilinnapea tahtis sellega nähtavasti väita, et kõik see, mis siinse mandri lehtedes Venemaa kohta kirjutatakse on vale või teiste sõnadega „vaenuline propaganda". Näib, et ameerika naised ei olnud Jelisejeva süüdistuste pareerimiseks vajalikul määral ette valmistatud, kuna keegi ei osanud abilinnapeale ütelda, et N. Liidul polegi õiget ajalugu, kuna seda tehakse pidevalt partei manipulatsioonide varjamiseks ümber, N. Liidu geograafia tegeleb peamiselt vallutatud alade, piirkondade ja riikide kokkumätsimisega suureks Venemaaks ning nõukogude kultuuri all tuleb mõista vene keele ja „vene värgi" ümbernimetamist „sotsialistlikuks kultuuriks", mida peale surutakse kõigile allaheidetud rahvastele.

Ja lõpuks oleks tulnud Jelisejevalt küsida ka seda, miks N. Liidu ajalehed ja teised massimeediumid halvustavad sihikindlalt Ühendriike ja teevad oma noorsoo hulgas valeandmete levitamisega ameerika rahva ja riigi mustamiseks kõige jälgimat propagandat.

AMI

„VABA EESTLANE"
on valvel eestlaskonna
tiidhuvide eest!

6000 miili slaididel ja fotodel

Suvine reisiseltskond kohtus uuesti

Tähtsate juubelite ja jõulubasaaride- kontsertide varju jäi veel üks lennuväepoiste poolt algatatud üritus. 27. novembril toimus Eesti Maja väikses saalis Kalju Jõgi poolt kokkukutsutud fotode ja valguspiltide vaatamine- näitamine, kuhu arvukalt oli kogunenud möödunud suvisest bussimatkast osavõtnuid endisi välgumärgi kasvandikke, nende perekonnaliikmeid ja sõpru.

Teatavasti korraldas Kalju Jõgi 46-le osavõtjale 6000-miili pikkuse bussimatka Torontost San Francisco toimunud Lääneranniku Eesti Päevadele ja teist teed kaudu tagasi, mis oli vist esimene selline „suursaavutus". Reis kestis 20. juunist 13. juulini. Kolme nädala jooksul läbiti 13 osariiki: Illinois, Nebraska, Wyoming, Utah, Nevada, California; jälle Nevada, Arizona New Mexico, Texas, Oklahoma, Missouri ja Indiana. Tee peal peatuti mitmes paigas uudistamaks vaatamisväärsusi ja ööbiti 15 linnas. 26. juunil jõudis seltskond San Franciscosse, kus oli rõõm kaasaelada rikkaliku kavaga ja hea korraldusega Lääneranniku Eesti Päevade pidustustele 8 päeva jooksul.

Saime teada, et Lääneranniku Eesti Päevi on varem korraldatud juba 15, roteerivalt Vancouveri, Seattle, Portlandi, San Francisco ja Los Angelese linnades algusega 1953. aastal, seega juba 30-aastane traditsioon. Au ja tänu korraldajaile, esinejaile ning osavõtjaile! Tänavuste 16. pidustuste kavas osalesid ka peale nimetatud linnade esinejate Torontost lennuteel kohale sõitnud teatri, muusika, rahvatantsu ja võimlemise viljelejad: Rein Andre teater, Karavanist tuttav noorteteater, noored muusikud, Oskar Haameri rahvapillimehed, Kungla rahvatantsijad, Kalevi võimlejad ja hulgaliselt muidugi publikut.

Kava vaheaegadel sõideti ringi kuulsas San Francisco linnas (Vaikse ookeani „pärliks" nimetatud) ja selle lähemas ümbruses. Käidi kalasadamas, Jaapani aedades, meremuuseumis, rahvapargis, kus rööbiti eestlaste rahvapeoga sai jälgida eksootilisi Aafrika loomi, mereelukate trikke ning uljate veesportlaste esinemisi. Käidi hiina linnaosas hiina toite maitsemas ja sõideti läbi Kuldse värava silla keerudega mägiteed pidi ürgsete punapuude metsa — parki (Muir Woods). Turismivoldik ütleb, et puud on 800 a. vanad ja pargiala on 550 aakrit. Olid ilusad Eesti Päevad San Franciscos.

Tagasiteele asuti 3. juulil ja nauditi samal päeval Los Angelese (rahvaarvult kolmas USA linn) Eesti Maja külalislahkust, kus vist esimest korda võõrustati nii suurt külaliste hulka idarannikult, kes pealegi saabusid ootamatult. Vastuvõtt oli südamlik. Ühiskingina saadeti Torontost tänutäheks Artur Taska raamat „Sini-Must-Valge 100 aastat" koos pühendusega: „. . . ükski vahemaa pole liiga pikk leidmaks sõpru ja aatekaaslasi . . .". Uudistati ka Hollywoody filmilinna ja staaride uhkeid elumaju. Ateljeedes piiluti kulisside taha ja filmitrikkide sepikotta.

Edasi imetleti gigantset 726-jala kõrgust Hooveri tammi, mis aheldab Colorado jõgede veed ning varustab — elustab veega ja elektrienergiaga suuri kõrbealasid ja asulaid kuni Vaikse Ookeani rannani. Pildistati ja filmiti imposantseid vikerkaarevärvi mägesid Grand Canyoni veerul ja 200 miljonit aastat vanu kivistunud metsapuid ja puutükke Petrified Forest'i pargis. (Ränga karistuse ähvardusel oli kõvasti keeldatud korjata maast ühtki selle „puu" kildu. Neid sai vaid osta suveniiriäridest).

Bussi peatudes jalutasime kuulsa scolajärve ääres ja pildistasime mennoniitide uhkeid kirikuid Salt Lake Citys, värvirikkaid kõrbelagendikke New Mexicos ja väga palju uut, huvitavat ja ennenägematut. Kogesime, et USA-s leidub veel imetlusväärselt palju puutumatut ehtsat loodust, metsikuid maa-alasid ürgse taimestikuga, millest saime põgusa pildi kiirsõidul mööda kihutades või siis peatudes looduskaitse all olevatel pargialadel. St. Lous'i linnas Missouri osariigis sõitsime tõstukeil kuulsa 630-jala kõrguse kaar-torni sisemusse, samuti proovisime kõik oma õnne Las Vegase mängupõrgutes. Oli kolm nädalat lakkamatut uudistamist.

Reisiseltskond, kuhu peale Toronto rahva kuulusid eestlased ka Montrealist, Hamiltonist ja St. Catharinest, sulas varsti üheks rõõmsaks ja muretuks pereks, kaasaarvatud hollandlasest bussijuht Hank. Hank tegi kaasa kõik meie ettekavatsetud ja -kavatsemata käigud ja pidutsemised. Temale said ka selgeks õpetatud vähemalt kaks eestikeelset sõna: lumi ja ruuttu — ruuttu. Hank õhutas meid asjata kõrbealasid läbistades silmadega otsima imelooma jackaloop'i — hirvesarvedega metsjänese suurust elukat. Leidsime selliste kujusid ainult suveniiriäride riiulitelt ja piltpostkaartidelt, kus oli lugeda, et seda arga looma saab ainult suurema hulga bourbon whisky abil nähtavale meelitada.

Sõidu ajal mugavas õhujahutusega bussis lauldi Toivo Kõheliku ja Eduard Leetmaa pillide saatel, räägiti naljajutte ja võimeldi Endla Kanneli juhatusel. Sama tegevus jätkus ka vahel õhtuti jahutatud hotellides peatudes. Juhtus, et vallutasime hotelli seltskonnaruumi ja andsime kontserdi ka ameerika publikule(!).

Väline, kohati 45-kraadine (Celsius) kuumus häiris meid vähe. Siiski, üks kaasreisija eksis kõrbesse ja oleks peaaegu tühimaale maha jäänud. Ta leiti otsijate poolt enne, kui ta kuumuse kätte oleks nõrkenud.

Kalju Jõgi sai endale indiaanipärase nime: Rocky River.

Kõike seda toredust sai veel kord läbielada vaadates ja vahetades vahepeal valminud fotosid ja mitme mehe poolt näidatud valguspilte. Eesti Majas, Heino Kannel oli koostanud 4 albumitäit fotosid. Oli mõnus Toronto hilissügise udus ja vihmasajus meenutada ilusaid suviseid elamusi.

Suur aitäh reisi korraldajaile Astrid ja Kalju Jõele, suur aitäh piltide tegijaile- näitajaile ning suur- suur aitäh tublidele lääneranniku eestlastele meeldejäävate Eesti Päevade eest San Francisco!

Jääme ootama, millal Rocky River korraldab järgmise huvireisi.

J.H.

Liibanonis 1000 väljaõpetatud terroristi

President Ronald Reagan andis andmeid enesetapu-terroristidest

WASHINGTON — KUNI 1000 terroristi, paljud neist iraanlased, asuvad Liibanonis, et teostada enesetapu-pommitamisi, mis sarnased neile, kus hukkusid 240 ameeriklast, teadis USA president Ronald Reagan ütelda.

President Reagan avaldas selle salaluure informatsiooni kinnisel, Reaganit pooldava poliitilise grupi Citizen for America kohtumisel.

Valge Maja ametivõimud kinnitasid, et „kindel arv" terroriste on saanud väljaõppe sellisteks rünnakuteks Liibanonis, kirjutas „Washington Post".

Üks ametnik võrdles neid jaapani kamikaze-lenduritega, kes pikeerisid oma laskemoonalaadungiga lennukid otse USA laevadele II maailmasõjas.

Reagan ütles, et see on terroristide taktika, mis on sisult enesetapu missioon. Ameeriklasil on informatsiooni, et nad on formeerinud üksuse, peamiselt iraanlasist, Liibanonis, kus võib olla 1000 sellist väljaõppe saanud meest, kes ohverdavad oma elu sellisteks rünnakuteks.

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!
Odavad laenud kaasmaalastele
Informatsiooniks helistada:
465-4659

Läti äri
DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS
9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011
Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2005, kell 3—5 p.l.

OLD MILL TAILORS
7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO
(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)
TEL. 769-9535
DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI
RUDY SCHNEIDER

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE
HOGAN GM
Chev Olds Limited
5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9
PAUL JUTTUS
Müük ja rentimine
Tel. 291-5054, kodus 423-5716

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.—	+ $42.—	$47.—
poolaastas	$30.—	+ $21.—	$24.—
veerandaastas	$16.—	+ $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

IGAVESELE UNELE SUIKUNUD ARMAST ABIKAASAT ISA, VANAISA JA ÄIA

ARMIN ADOLF KINGISSEPP'a

sündinud 16. märtsil 1897 Kuressaares, Marienthalis
lahkunud 23. detsembril 1983 Torontos

Puhka rahus paps!

leinavad

abikaasa LYDIA
pojad UNO,
ARVO,
HARRY,
JÜRI ja
ANDRES peredega

Kirstupanek Newbiggings matusemajas, 733 Mt. Pleasant Rd.
neljapäeval, 29. detsembril kell 7.30 õ.,
ärasaatmine samast reedel, 30. dets. kell 10.00 homm.

LAHKUS MEIE ARMAS EMA JA VANAEMA

ELLINOR MARIE TEOSE

sündinud 26. juulil 1899 Viljandis
surnud 23. detsembril 1983 Stokholmis

Mälestavad sügavas leinas

INNAR ja HILJA
ERIK ja LIINA
MARK ja REET

PIKA JA RASKE HAIGUSE LÄBI LAHKUS MEIE KALLIS SUGULANE

SAIMA ALLAS

Mälestavad sügavas leinas

tädi MAI
ristitütar MAIE
VÄINO REIJO perega
VILJO REIJO perega
AULIS PUKONEN perega

Päike tõuseb ja vaob,
inimene elab ja kaob.

Meie südamlik kaastunne ALLANILE ja LASTELE

LAHKUS MEIE KALLIS TÜTAR, ÕDE JA TÄDI

VELNA ENGLUND

neiuna KOOLMEISTER

Sündinud 27. septembril 1929 Hiiumaal
Surnud 21. detsembril 1983 Torontos

Mälestavad sügavas kurbuses

ISA ja EMA
õde VILMA perekonnaga
õde ELVI perekonnaga

Läbi raske raju,
nüüd jõudsid Isa kojul

KÕRGES VANADUSES LAHKUNUD VÄGA LUGUPEETUD

KATRIN SIINMAA'd

mälestavad vaikses leinas Vancouveris

HELMI ja VOLDEMAR ALASOO
LIISI JÄÄLAID
SIINA ja JAKOB KEMBI
ELLA ja ANDREI MIRK
LIISA MIRK

ÄKILISE SURMA LÄBI LAHKUS MINU ARMAS ÕDE

AIME MULDMAA

neiuna SELBACH

sündinud 9. detsembril 1899 Sallas, Virumaal
surnud 29. novembril 1983 Tallinnas
maetud 3. detsembril 1983

mälestavad sügavas kurbuses

õde IDA KASS abikaasaga Torontos
õepoeg UNO MULDMAA perekonnaga Tallinnas
õde ELISE TOMING lastega Rakveres
SUGULASED Eestis

Puhka rahus kodumaa mullas,
Rahumäe kalmistul!
Mälestused ilusad,
Sinust jäävad elama!

Murray E. Newbigging Ltd.

Matusebüroo

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Direktor

733 Mount Pleasant Rd., Toronto, Ont. M4S 2N4
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 • 489-8002

Armast õemeest

ARMIN KINGISSEPP'a

mälestab leinas

ELENA VILLARD

Mälestan oma armast sugulast

AADE AINSAAR't

EVALD PRINTS

Sügavas kaastundes ALLASE skaudiperekonnale

EMA

lahkumise puhul

Kui üks süda ja
üks hing

LEMBITU MALEV

Head perekonnasõpra

ARMIN KINGISSEPP'a

mälestavad leinas

KARL ARDAM abikaasaga
ARNOLD KAHU abikaasaga

Meie keskelt lahkus meie armas õde

AADE AINSAAR

sündinud 1. juulil 1905 Eestis
surnud 23. detsembril 1983 Torontos

leinavad

RICHARD J. TOMSON perekonnaga
OMAKSED Eestis ja Rootsis

Lahkus meie sõbra AIN'i ema

SAIMA ALLAS

Mälestavad kurbuses

KATRIN, ASKO, RITA ja TOOMAS

Kallist õemeest ja onu

ARMIN KINGISSEPP'a

leinavad

MANU
MARET
ja LAPSED perekondadega

Armast kauaaegset sõpra

ARMIN KINGISSEPP'a

mälestavad kurbuses ja avaldavad sügavat kaastunnet
tema abikaasale ja lastele perekondadega

JOAN HAIKO abikaasaga
HEINO VAMMUS abikaasaga
PILVI NIIT perekonnaga
HELMI VAMMUS

Armast kaaspensionäri

KATARIINA SIINMAA'd

mälestab leinas

VANCOUVERI PENSIONÄRIDE ÜHING

Oma armast vilistlast

med.vet. HELDUR ALVER'it

sündinud 8. aprillil 1923 Tartus
surnud 20. novembril 1983 Hässelholmis, Rootsis

mälestab leinas

KORPORATSIOON FRATERNITAS ESTICA

Oma armast vilistlast

DIPL.RER.FOR.

BERNHARD TUISKVERE'i

sündinud 4. juunil 1901 Hiiumaal
surnud 1. detsembril 1983 Stokholmis

mälestab leinas

KORPORATSIOON FRATERNITAS ESTICA

Armast sugulast ja naabrit

VELNA ENGLUND'i

mälestavad kurbuses

E. LIIK perekonnaga
V. TÜLL perekonnaga
H. VANASELJA abikaasaga

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

T. E. S. Tallenduskooli jõulupuul pidas vaimuliku palvuse pastor Kaljo Raid, kes kõneles noortele jõuluvalgusest. Foto: Vaba Eestlane

KIRIKUD

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS

383 Jarvis St., Toronto,
Ont. M5B 2C7

Õpetaja Udo Petersoo

3714 Beechollow Cr.
Mississauga, Ont. L4Y 3T2
Tel. 624-6128 või 625-5930

kirikus 923-5172

Organist pr. Asta Mitt
Koorijuht pr. Asta Ballstadt

Laupäeval, 31. dets. kell 3 p. l. VANAAASTAÕHTU- JUMALATEENISTUS ARMULAUAGA. Solist sopran Tamara Norheim. Teenivad õp. Elmar Pähn ja koguduse õpetaja.

Pühapäeval, 1. jaan. kell 12 päeval UUSAASTA- JUMALATEENISTUS. Solist tenor Georg Soans. Teenib õp. Albert Roost. INGLISKEELNE UUSAASTA- JUMALATEENISTUS kell 1.30 p.l.

Pühap. 8. jaan., kell 4.00 p.l. KOLMEKUNINGAPÄEVA ja LEERI ALGUSE JUMALATEENISTUS noorte osavõtul.

Pühap. 15. jaan., kell 11.00 hommikul PÜHAPÄEVANE JUMALATEENISTUS. Pärast jumalateenistust Emil Eerme eksliibriste näituse avamine koos kunstnik Abel Lee sõnavõtuga eksliibritest.

Leeriõpetus algab pühapäeval, 8. jaanuaril 1984 pärast jumalateenistust. Leeriõpilasi palutakse registreerida koguduse õpetajale.

Pühapäevakool igal pühapäeval JUMALATEENISTUSE ajal.

Leerieelsed iga kella 11-kümnese JUMALATEENISTUSE ajal.

Piiblitunnid tund aega iga enne kella 4-jast JUMALATEENISTUST.

Koguduse segakoori harjutused toimuvad igal esmaspäeval kell 7 õhtul kiriku saalis.

Õpetaja kõnetunnid kiriku kantseleis teisipäeviti 6—8, neljapäeviti 2—8 ja pärast jumalateenistusi.

TORONTO EESTI SEITSMENDA PÄEVA ADVENTKOGUDUS

804 Broadview Avenue
(ailmaaraudteejaama vastas Eesti Maja poole). Abijutlustaja telefon 626-3417.

Laup., 31. dets. kell 9.30 homm. piiblitund. TÄNU-JUMALATEENISTUS kell 11 homm. Jumala kaitsest ja hoolekandest.

Kõik on kutsutud vana-aasta teenistusele!.

Tere tulemast!

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Laupäeval, 31. detsembril kell 7.30 õhtul. VANA-AASTAÕHTU EMMANUELIS. Koosviibimine kohvilauas. Kavas tunnistused, lauluettekandeid, valguspildid ja jutud.

Pühap., 1. jaan. kell 3 p.l. UUSAASTA JUMALATEENISTUS, Allan Laur ja misjonärid Brita ja Carl Hagwall'id enne lahkumist Tshiilisse. Laulavad Ingrid ja Evert Söderholm. Issanda surma mälestamine.

(Buss Eesti Kodust kell 2.30 p.l.)
Kell 6.15 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb Toomas Rüdmik.

Kolmap., 4. jaan. kell 7 õ. palveõhtu.

Allianss palvenädal 9.—15. jaanuarini.

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS

R R 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

UUSAASTA- JUMALATEENISTUS toimub pühapäeval, 1. jaan. kell 2 p.l. Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab praost E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS

562 Jones Ave., Toronto, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto, Ont. M4K 1V5
Tel. 463-6223

Pühapäeval, 1. jaanuaril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenivad H. Sepp ja A. Ehasoo, laulab naisansambel. Issanda laud.

Kolmapäeval, 4. jaanuaril kell 7. 30 õ. PIIBLI-PALVETUND ainel: „Suure viletsuseaja teine pool."

Pühapäeval, 8. jaanuaril kell 11 homm. JUMALATEENISTUS, teenivad A. Turve ja E. Saraoja, lauluettekandeid.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS

883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639

Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488

„VABADUSE KUULUTUSE"

raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Laupäeval, 31. detsembril kell 8 õhtul PEREKONNAÕHTU, õhtusöök, mitmekesine kava.

Kell 11 õhtul AASTAVAHETUSEPALVUS, kõneleb A. Tammo, Solist A. Kaups.

Pühapäeval 1. jaanuaril, kell 11 hommikul, UUS-AASTA JUMALATEENISTUS, kõneleb K. Raid, meeskoor. Issanda surma mälestamine.

Kell 6 õhtul vaimulike koolide õpilaste õhtu, V. Puu j.t., Senta-Imbi-Anne trio.

wintario

22. dets. toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 560377, $10.000 võitsid piletid nr-d 449168 ja 651549, $1000 — 97281, $100 — 2017, $10 — 995, $50 segijärjekorras numbrid 689687, ja tasuta piletiraamatu — 66. Pühade preemiavõidu $100 võitsid numbrid 488.

Lahkus meie armas

LEONHARD PROST

Mälestades

SALLY ja ANTS
LEA ja ROLAND

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED

ERIK LOKBIK — 447-9834

VAJATAKSE

lapsehoidjat

kahele lapsele (2- ja 4-aastased) pooleks päevaks 2—3 päeva nädalas Bloor & Runnymede rajoonis jaan.—juuni lõpuni.

Hel. 762-2367

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Vaipade ja mööbli keemiline puhastus

„Stainguard" hinna sees
Söögituba, elutuba ja koridor

$59.95

Pensionäride kortereile hinnaalandus. Samuti akende pesemine.

Peeter Valing

Tel. 690-4961

BON AIR APPLIANCE SERVICE

PARANDAME

külmutuskappe ja pliite — igat liiki

☆ 31 aastat tööpraktikat ☆

Tel. 533-9334

EELK PEETRI KOGUDUS

817 Mt. Pleasant Rd. Toronto
Ont. M4P 2L1
Praost Andres Taul. Tel. 483-4103
Tel. kirikus 483-5847
Õpetaja Edgar Heinsoo
Tel. kodus 283-9387,
kirikus 483-6848
Organist dr. Roman Toi

Pühap., 1. jaan. JUMALATEENISTUS kell 11 homm., jutlustab õp. E. Heinsoo, solist Avo Kittask.

25. dets. ja 1. jaan. jäävad ära ingliskeelsed jumalateenistused, pühapäevakool ja piiblitunnid.

Ingliskeelsed JUMALATEENISTUSED igal pühapäeval 9.30 homm. Pühapäevakool igal pühapäeval JUMALATEENISTUSEGA samaaegselt.

Piiblitunnid igal pühapäeval kell 10.00.

KOGUDUSE KANTSELEI on avatud teisipäeviti 10—6-ni, neljapäeviti 12—3 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID kolmapäeviti 9.30—12, neljapäeviti 6—8 õhtul kiriku kantseleis.

HEATING, AIR CONDITIONING & HEAT PUMP

☆ Uued ja parandamine ☆ ÕLI ja GAASIAHJUDE vahetamine ★ Korstnate voodrid (chimney lining) ★ Veetorude parandamine. ★ Ahjude puhastamine.

ROLAND KULLIK — Tel. (416) 275-1280

TORONTO FLOORING

145 Sheppard Avenue E., Unit 4
Telefon 224-2688

Supplier and installer of carpets, sheet vinyl, resiliant flooring, ceramic and glazed tiles, hardwood.

Phone for monthly specials

Lauri Partanen

SPORT

Ermo Kulmar

USA masterite tegevusest 1983

„Estoonlaste" tegevus USA's Idakaldal algas 1982. a. Alfred Skonbergi eestvedamisel. Kui esimesel aastal 18 spordi-kergejõustiku veterani osales mitmel omavahelisel võistlusel, siis 1983. aastal on võistlejate arv tõusnud juba 28-le, nende hulgas üks naine ja neli masterit Lääne-USA-st. On osaletud ka paaril avalikul võistlusel masteritele, mistõttu nende tulemusi on kerkinud Välis-Eesti masterite rekordite hulka.

Esimesel avalikul esinemisel New Jersey sise-esivõistlusel, olid Anne Engel, E. Roolend, A. Roos, J. Saarman ja A. Skonberg. Nendest Roolend püstitas N. J. osariigi rekordid 50 jardis ja kuulitõukes (8 lb) ning Roos võitis kõrgushüppe. Suurelt Põhja-Ameerika esivõistluselt New Yorgis tõi Alfred Skonberg kuldmedali kuulitõukes ja neljanda koha kettaheites; Aarand Roos sai hõbemedali kolmikhüppes ja oli neljas kaugusning kõrgushüppes.

Võrreldes juuresolevaid tulemusi tagajärgedega maailmamängudelt San Juanis, nähtub, et nii Skonberg kui ka Roos võinuks seal esineda tulemusrikkalt. Skonbergi (70+) koht kuulitõukes võinuks olla 3-nda ja 12-nda vahel ja Roosil (40+) suur võimalus tulla neljandale kohale kolmikhüppes, sest kolmanda koha tulemus oli ainult 4 sm parem Roosi senisest saavutusest. Kümnendaks võinuks tulla Kalle Vellenurm (50+) kuulis. Tuleb meenutada, et järgmiste veteranide maailmamängudeni Roomas on vähem kui kaks aastat.

Eespool mainitud 28-st masterist USA's on nende esitabelisse jõudnud 16. Enim kordi esinenud nimed on: Roos (7), Skonberg (7), Roolend (6), Saarman (3), Salumaa (3) ja Vellenurme (3).

Mis puutub tulemuste kvaliteeti, siis kasutades Kanada tunnusmärgi (badge) standardit selgub, et eesti masterite tase USA's on tõusuteel. Kui 1982. a. ületati kolm hõbemärki ja kaheksa pronksmärki, siis tänavu on jõutud ühele kullale (rahvusvaheline tase), viiele hõbedale (rahvuslik tase) ja viiele pronksile alljärgnevalt: Kuld — Skonberg (70+) kuul. Hõbe — Skonberg, kõrgus ja ketas; Yllo (55+) kaugus; Parma (50+), oda; Vellenurme (50+) kuul ja Roos kõrgus. Pronks — Roolend (65+) kaugus ja kuul; Salumaa (60+) kõrgus; Maasik (45+) kuul; Nieman (45+) 100 m ja Roos kaugus ja kolmik.

Kuna naismasterite tase Ameerikas on veel algeline, siis on A. Skonberg avaldanud üleskutse eestlannadele kaasalöömiseks ja loodab avastada uusi „tulevikutähti" Estonia nime edasi kandmiseks.

Kuuldavasti on enamik mastereid asunud pidevale treeningule tulemuste parandamiseks ja vigastuste vältimiseks, et ESTO-84 maadevahelisel võistlusel esineda rohkearvuliselt.

Kaasmasteritele USA-s soovib palju edu UUEKS AASTAKS „Estonia" Masterite Klubi Kanadas.

EESTI MASTERITE (USA) TULEMUSI KERGEJÕUSTIKUS 1983

Ala ja klassi parimad; M — mehed, N —naised (S) —sisevõistlus.

50 jardi
M65 7,7 E. Roolend (S)

60 m
M45 9,2 S. Liapunov
M50 11,6 K. Vellenurme

100 m
M40 14,3 A. Roos; M45 14,1 V. Nieman; M55 16,0 L. Kase; M65 17,0 E. Roolend.

440 jardi
M40 69,5 J. Saarman (S).

1000 jardi
M40 2.43,0 J. Saarman (S).

1 miil
M40 5.30,7 J. Saarman (S); N40 7.36,8 A. Engel (S).

Kaugushüpe
M40 4.91 A. Roos; M45 4.10 V. Nieman; M50 3.90 K. Vellenurme; M55 4.16 V. Yllo; M60 2.98 E. Salumaa; M65 3.48 E. Roolend.

Kolmikhüpe
M40 10.37 A. Roos.

Kõrgushüpe
M40 1.50 A. Roos (1.47 S); M50 1.10 P. Justin; M60 1.15 E. Salumaa; M70 1.05 A. Skonberg.

Kuulitõuge
16 lb M40 9.25 A. Roos; M45 10.40 M. Maasik; 12 lb M50 11.32 K. Vellenurme; M55 8.88 L. Kase; 4 kg M60 9.00 E. Salumaa; M65 9.75 E. Roolend; M70 10.72 A. Skonberg; 8 lb M65 10.87 A. Skonberg, 10.46 E. Roolend (S); M70 11.78 A. Skonberg.

Kettaheide
2 kg M40 20.38 A. Roos; M45 28.33 M. Maasik; 1,6 kg M50 30.48 N. Parma; M55 21.65 L. Kase; 1kg M60 22.41 V. Vaher; M65 27.41 A. Skonberg; M70 27.00 A. Skonberg.

Odavise
800 g M40 32.28 A. Roos; M45 33.30 R. Melts; M50 36.93 N. Parma; M55 28.53 V. Yllo; 600 g M60 26.15 V. Vaher; M65 25.27 E. Roolend; M70 19.35 A. Skonberg.

RISTSÕNA NR. 1175

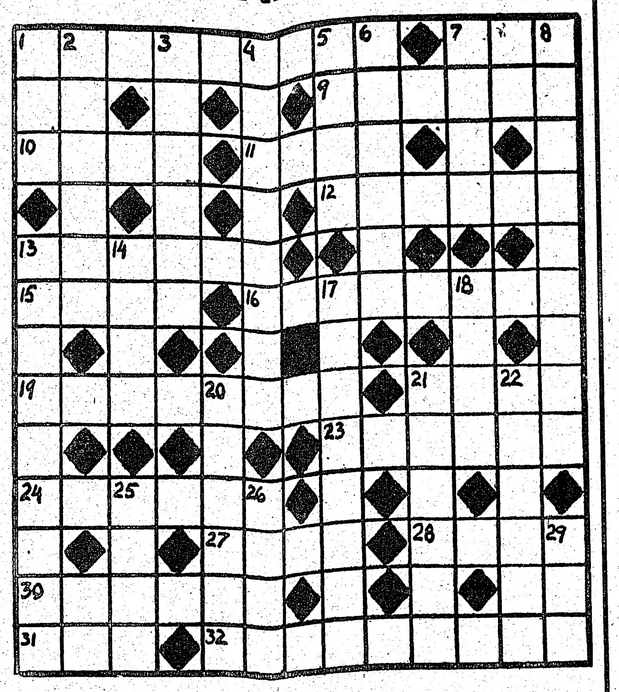

Põikread: 1. Pole enam peremehed omal maal, 7. Lühend sõnast kaasvõitleja, 9. Eesti naiskirjanik, 10. Antiik-kreeka valmimeister (Ae-ä), 11. Mehenimi, 12. Raudteerööpa aluspuu, 13. Pikkuse mõõtühik, 15. Emane koduloom, 16. Ideaalide taotlemine, 19. On see, kel pole isamaad, 21. Ülev mõte, 23. Kahekesi, 24. USA osariik, 27. Alati, iganes — ingl. keeles, 28. Soome naiskodukaitse liige, 30. Veduri osa, 31. E. maalikunstnik Rootsis, 32. Pikajalgne lind.

Püstread: 1. Lapsevanem — murdes, 2. Nahahaigus, 3. Eesti põllutööminister 1932—33, 4. Maailmajagu, 5. Kuri, halb — ingl. keeles, 6. Naiskuju Vanas Testamendis, 7. Endisaegse sõduri kaitsevahend, 8. Kaduv elukutse, 13. Soome helilooja, 14. Kõnekeeles tihti kuuldav vale sõnavorm, 17. Argentiina hiljutine valitseja, eesnimi ja nimi, 18. Himur, 20. Ringküsimus, 21. Kõrgema seisuse liige minevikus, 22. Teadustaja raadios, 25. Mateeria, 26. Maleturniir, kus Keres saavutas oma suurima võidu, 29. Kartlik.

PÜHADE RISTSÕNA LAHENDUS

Põikread: 1. Jõuluvorstid 11. Õlgedel, 12. Pam, 13. Luuga, 15. Seneca, 17. Lalo, 19. Detektiiv, 21. Muulasel, 24. Sri, 25. Frou, 26. Onupojad, 30. Oi, 31. Arnolds, 33. Bariton, 34. Stadt, 35. Mehed, 36. Kat, 39. Sul, 40. Topis, 42. Emo, 43. Lehar, 44. Su, 45. Paoli, 46. Lehtse, 49. Iidol, 51. Toi, 53. Iriidium, 56. Patapan, 58. Kruvi, 59. Notsu, 60. Aero, 61. Madonna, 62. Bonn.

Püstread: 1. Jõuluoratoorium, 2. Olga Lund, 3. Ugala, 4. Le, 5. Ude, 6. Vendlus, 8. Spee, 9. Tank, 10. Imet, 13. Lümf, 15. Strobel, 16. Cis, 16a. Airooli, 18. Osol, 20. Viinisai, 22. Uratama, 23. Enda, 27. Jah, 28. Aretus, 29. Dido, 32. Otoliidid, 34. Skeptik, 35. Murel, 38. Re. 39. Salomon, 41. Po, 44. Straub, 47. Etaam, 48. Liar, 50. Dunn, 52. Open, 54. Rr, 55. Iva, 56, P.s., 57. No.

RAAMATUID

MÜÜGIL „VABA EESTLASE" TALITUSES

	Hind $	Saatekulu ¢
EESTI SKAUTLUS VIISKÜMMEND AASTAT	2.—	$1.—
ESTONIAN SCOUTING	3.—	.50
Fred Limberg — ISAMAA EEST	18.—	.70
EDUARD RÜGA graafik ja maalija	9.—	.70
A. Käbin — VAIM JA MULD	5.—	.70
Ivar Ivask — ELUKOGU	10.—	$1.—
Heino Jõe — LUGU KÄBIST, LUGU KÄNNUST	2.—	.50
Juhan Kangur — VAIM, VÕIM JA VABADUS	7.50	.50
Hanno Kompus — KUSTUTAMATA NÄLG KUNSTI JÄRELE	11.—	$1.—
Anna Ahmatova—Marie Under — REEKVIEM	3.50	.50
Herbert Michelson — KODUMAALT VÕÕRSILE	10.—	.50
Herbert Michelson — SKAUTLIKUL TEEL	3.—	.50
Herbert Michelson — NOORSOOTÖÖ RADADEL	3.—	.50
Herbert Michelson — EESTI RADADELT	9.—	.50
ESTONIAN OFFICIAL GUIDE	5.—	.50
Paul Laan — MOTTELEND — pilte ja peegeldusi	5.—	.50
A. Küng — A DREAM OF FREEDOM	18.—	.70
August Kubja — KADUNUD KODUD — mälestused	4.—	.50
August Kubja — MÄLESTUSI KODUSAARELT	2.—	.50
Aarand Roos — JUMALAGA, KARS JA ERZURUM	6.—	.50
Ants Vomm — VARJUD (luuletuskogu)	8.—	$1.—
Salme Ekbaum — AJATAR (luuletuskogu)	4.—	.50
Ants Vomm — MINU HING (luuletuskogu)	20.—	$1.—
Aarand Roos — JUUTIDE KUNINGAS TALLINNAS	6.—	.50
Johan Pitka — RAJUSÕLMED	8.80	.50
Urve Karuks — KODAKONDUR (luuletuskogu)	6.—	.50
Hannes Oja — KOPUTUSED ENESES (luuletuskogu)	1.50	.50
Hannes Oja — TUNNETE PURDEL (luuletuskogu)	2.75	.50
Andres Küng — MIS TOIMUS SOOMES?	14.—	.50
Einar Sanden — LOOJANGUL LAHKUMINE TALLINNAST	16.20	.50
V. Veedam — LURICH AMEERIKAS	8.—	.70
E. Uustalu — TAGURPIDI SÕUDES (Mälestusi 1914—1943)	18.—	$1.—
A. Roos — RÄNDAMAIE (luuletuskogu)	6.—	.70
Prof. Felix Oinas — KALEVIPOEG KÜTKES j.m. esseid	13.—	$1.—
E. Sanden „SÜDA JA KIVID"	19.50	.70
I. Külvet — NÄITEMÄNGURAAMAT (5 näidendit)	15.—	.70
H. Rajamaa — MARIE UNDER INIMESENA	4.—	.50
Arvi Tinits — VÄLGUMÄRGI KASVANDIKUD	47.—	
Saatekulu Kanadasse $1.50, mujale $3.—		
Gisela McBride — TALES FROM ESTONIA	5.75	.50
V. Kimberg-Kotkas luuletuskogu PILVE ALL JA PILVE PIIRIL	7.—	.70
E. Uustalu — FOR FREEDOM ONLY	14.—	1.—
REHVITUD PURJEDEGA II	8.—	1.—
NAER ON TERVISEKS — kõdijutte	8.—	.70
Ilmar JAKS — NEPTUN	18.—	1.—
Ivar Ivask — VERANDARAAMAT luuletuskogu	7.—	.70

RAAMATUID LASTELE:

KALEVIPOEG (õppe- ja tööraamat lastele)	3.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA I (õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	4.—	.50
ÕPETA MIND LUGEMA II (õppe- ja tööraamat eelkoolialistele lastele värvitrükis)	5.—	.50
EESTI KEELE HARJUTUSTIK I	3.—	.50
PIKKE MIKKE — Tuttsaba ja vuttsaba	2.50	.50

Kummelite suvi

Aili Helm

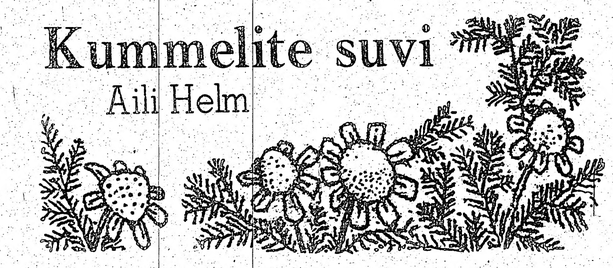

Pühendatud kodumaa noortele

5.

Kasarmud olid öösiti külmad, kütta ei olnud midagi. Aga ruumid olid puupüsti täis ja see andis omamoodi ebameeldivat soojust. Toit toodi Venemaa piiri tagant õhutranspordiga ja et seda vähe oli, siis arvati, et mõnedki kopterid on jäänud tee peal afgaanide saagiks. Vesi sündis juua ainult keedetult — aga sellest hoolimata olid meeste seedimised sassis.

Öö tuli äkki ja oli uskumatult külm. Aga päeval pani päike higi voolama, olgu pealegi, et oli talv. Aastaaja kohaselt olid vene soldatid talvevarustuses. Ühel hommikul oli Kabul paksus lumes. Armetuis rihmsandaalides mehed ja naised rühmasid meetripaksustes hangedes. Öise liikuskeelu ajal pidasid kõva korda peamiselt Babrak Karmali sõdurid. Neid nähti valvamas ka välismaalaste hotellide ja saatkondade läheduses — nõukogude soldateid seal ei nähtud. Alles videvikus ilmusid vene tankid, mis nähtavasti kogu linna piirasid, südalinnaski tähtsamail teeristmikel „positsioone" sisse võttes. Vene väeosade liigset liikumist püüti vältida, kuhugi valvele seatud üksus pidi patrullima 12 tundi järjesti — ja see oli raske ning kurnav. See teenistus oli külm ja vastik.

„Sõda, seltsimehed sõdurid, sõda", konstateerisid lõpuks ka ohvitserid ja poliit-ülemad — poiste poolt vana nimega politrukkideks hüütud. „Meie Nõukogude Liidu kohus on afgaane aidata, kui nad seda meilt kord juba küsisid ja palusid!" Nende seletuste järgi oli endine riigijuht Amin CIA käsilane, kes pidi aitama ameeriklasi hävitada vabadustarmastavat afgaani rahvast, et pärast oma läbikukkumist Iraanis võtta see maa oma nõukogudevastase õõnestustegevuse ja luure baasiks".

Ühel varahommikul asusid Peep ja Ahti koos seitsme tadzhikiga kaheteisttunnisse patrulleenistusse Jalalabadi suunduval maanteel. Nad kontrollisid hoolsasti kõiki autosid ja pidid käsukohaselt eriliselt valvsad olema mitteafgaanidest isikute suhtes, kes olid kindlasti spioonid — enamasti ajakirjanikud Läänest. Need tuli linna tagasi saata ja fotografeerimist pidi takistatama iga hinna eest. Mittepeatuvaid autosid kästi tulistada — sõltuvalt olukorrast võis ka anda esimese hoiatusvalangu õhku... Igasugusele kahinale, sahinale või kobinale teeäärseis põõsais oli kästud reageerida tule avamisega ilma mingi hoiatuseta. Kui aga märgatakse mingeid afgaane mäekülgi mööda laskumas — siis tulistada — vaikuseni; ja kohe võtta raadioühendus. Instruktsioone, antud käsu vormis, oli kerge meeles pidada ja kokku võtta: tulistada, tulistada, tulistada!

Valveposti asukohast pisut eemal losutas oma roomikuil suur tank — abi igaks juhuks. Sõdurid pandi teeservale paariti, kõigil laskevalmis automaatpüstolid. Neli meest istus teepervest veidi eemal — nad vahetasid seisjad välja kahe tunni tagant. Valveposti vanem Ahti vaatles ümbrust. Mäed olid siinsamas, need kerkisid igast küljest kui müür. Tal ei olnud isiklikke kogemusi, aga need, kellel oli, kõnelesid, et mäed paistavad alati olevat väga ligidal, siinsamas, aga hakka minema, saad hulga maad käia enne kui mäeni jõuad, veel rohkem kuni mäkke jõuad. Kitsukesel lausikul kasvas üksikuid kiduraid puid, siin-seal olid hõredasti mõned armetud põõsad. See kõik oli selgelt ja hästi nähtav, sest päike kiirgas sellele säravat valgust sinisest taevast. Maastikus ei liikunud mitte midagi kusagil.

Kabulist tuli vene sõjaväeautode kolonn. Ahti kontrollis dokumendid ja taas valitses endine sügav vaikus. Selle katkestas kiiresti lähenev mootorisurin, mille tekitajaks osutus linna poolt tulev sõiduauto. See peatus vastava signaali peale pidurite kriginal ja järsku tagauks avanes ja sellest kargas osavalt välja kaks pikka blondi meest vägevad fotokaamerad kaelas ja rihmapidi peos. „Hauduju duu!" ja dokumendid olid esitatud enesestmõistetava väledusega. Siiski oli ka Peep juba platsis — masin ja mehed äratasid tähelepanu.

Tegemist oli inglastega ja Peep pöörduski meeste poole nende eneste emakeeles:

„Sorry... dzhentlemenid, peame teid paluma linna tagasi sõita!"

Juba oli üks mees oma pildipüssi „laskeasendisse" tõstnud. Kohe oli ka Ahti käsi objektiivil ja lahkelt naeratades ta ütles:

„Veel kord kahju, aga pilte teie siin teha ei tohi!"

„Oo!" imestasid inglased, aga nüüd oli nende huvi juba poistele suunatud. „Kuidas kõnelevad vene sõdurid nii hästi inglise keelt?"

„Oleme eestlased", ütles Peep, „meie koolides õpetatakse inglise keelt."

„Aga miks siis eestlased siin? Kuidas siia sattusite?"

„Toodi", ütles Ahti. „Ei sattunud, oleme meelega toodud."

„Teenime sundaega nõukogude armees," lisas Peep sõbralikult. „Harva meist mõni seda Eestis saab teha — ikka siin seal suurel Venemaal".

„Ja kaugemalgi", täiendas Ahti. „Nii näiteks sõidutati meid siia afgaanidele ilusat paraadi tegema. See on vastutasuks selle eest, et nõukogude afgaanid teenivad Eestis ja teevad meile paraade."

Juba jälle oli inglane oma kaamera kallal. Peep seletas: „Olge head mehed, pange oma pillid autosse ja laske mister sohver masin ümber pöörata! Vene soldat naljaei mõista, isegi siis kui ta eestlane on". Inglased said naljast aru, aga nõutasid selgust paraadi asjus. See lugu oli lihtne ära rääkida.

„Meie ei kuule oma nõukogude peremeestelt sugugi rohkem tõtt või vähem valet kui teie. Vahe on ainult selles, et teie ajate omal käel tõtt taga, aga kui kätte olete saanud — siis kuuleme meiegi BBC-st või Ameerika Häälest..."

Naljajuttu oleks veelgi jätkunud ,aga Ahti taipas, et armeekaaslased tanki juures olid juttu jälgima kippumas. Lihtsalt ja tseremooniata ütles ta korrespondentidele: „Kui te meile segadusi ei soovi, siis istuge kohtadele — ja tervitage teisi oma hotellis! Punaarmeel on kolm iseärasust, millest esimene on see, et iga vend teist passib!"

Oma rapordis kandis Ahti õhtul ette, et muu kõrval ka üks Kabuli takso kahe mingisuguse korrespondendiga välk ja pauk linna tagasi saadetud.

Poisid olid omavahel maha teinud, et inglise keelt küll keegi sõnagi ei olnud rääkinud ja et kumbki neist üldse inglise keelt ei oska. Tadzikkide suhtes võis kindel olla, et nad kogu loost midagi ei mõistnud; tank venelastega oli aga seisnud küllaltki kaugel.

☆

Kabuli argipäev silmnähtavalt jätkus. Laiades puuvillastes kottpükstes päriselanikud, hiigelturbanid peas, vedasid kolme mehe jõuga turu poole auto järelkäru kapsakoormaga. Käis kütirus mehi nööridega selga kinnitatud suurte pampude all. Elusad kuked-kanad süles seisid tänava ääres vanamehed ostjaid oodates. Pisikestes lahtistes basaarikodades valmistati vilkalt küll rihmu, kandevõrke, sandaale, kääre ja mida kõike veel! Maani seelikuis naised, peakatteks kirevad kangad, mis ulatusid üle õlgade eestpoolt poole sääreni, tassisid seljas või korvides oksaraage, sest puitu ja sütt oli kütteks napilt. Elu käis edasi nagu vist sadu aastaid oli käinud.

(Järgneb)

Heinsoo Insurance Brokers Ltd.

Eesti Majas

958 Broadview Avenue, ruum 202,

Toronto, Ontario M4K 2R6

Telefon 461-0764

ADVOKAADID

ENN ALLAN KUUSKNE
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TOOMAS ÕUNAPUU
B.A., B.P.E., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1294 Queen St. W.,
Toronto, Ont. M6K 1L4
Tel. 535-8161

ANDRES OLVET, LL.B.
Advokaat-notar
Bigelow, Hendy, Shirer & Uukkivi
789 Don Mills Rd.
Tel. 429-3110
kodus 699-2395

JOHN E. SOOSAAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 korrd
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Toimetaja H. Oja kodune tel. 481-5316
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis .... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni emasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Juhan Jaik

Õppimismasin

Kui mõnel inimesel on väga suur pää, siis igaüks kohe arvab, et küll see alles võib olla tark inimene. See võib õige olla ka, kuid võib juhtuda ka niiviisi, et mõni suure pääga poiss on tark küll, kuid oma tarkusega ei oska midagi teha, teine aga, kellel pää on palju väiksem, oskab oma tarkuseraasukesega talitada nii hästi, et rõõm vaadata, ja kõigil on hää meel.

Nii oli meil Vanalõokese koolis üks poiss, kel oli väga suur pää ja kes oli ilmatu tark. See oli seesama Juku Vanajuhani poeg Kuhi. Aga see teine poiss, kellest ka tuleb jutt, oli Jaan Kingsepa Aadu poeg Terakene.

Ei ole kunagi Vanalõokese koolis olnud nii tarka poissi, kui oli Juku Kuhi. Kui õpeaja ühe sõna küsis, siis ta kümme vastas, ja kui õpeaja küsis kümme sõna, siis ta vastas kakssada viiskümmend sõna. Kui õpeaja juhtus küsima veel rohkem, siis lõpuks õpetaja läks Jukuga tülli, sest kui Juku ei jätnud oma tarka seletamist järele, siis õpetaja küsis, kes on siin õpetaja, kas sina või mina.

Aga küll oli teadmisi sellel Jukul pääs, nii et maailm ümberringi oli valge. Kõik imestasid, kust see suur tarkus talle tuleb, aga Jaan Terakene, väga väikese pääga poiss, teadis rääkida, et Juku isa ostnud linnast vanakraami turult palju raamatuid, jahvatanud need jahuks ja söötnud poisile sisse ja sellest see tarkus kõik olevat tulnudki. Kas see jutt oli õige, seda ei tea keegi, sest Juku ise ütles, et see õige ei olevat. Üks teine poiss teadis jälle rääkida, et Jukul olevat kodus õppimismasin. See masin olevat tehtud niiviisi, et olevat pandud kokku sügisene kapsategemismasin, triikraud, villakraasid ja kaljavaadi kraan. Need masinad olevat nii kavalasti kokku seatud ja ühendatud käiakiviga, millel rihm pääl, nii et kui Juku paneb pää masinasse ja ühe käega ajab käiakivi ringi, siis villakraasid käivad mööda Juku pääd, kisuvad rumaluse välja ja kaljavaadi kraani otsast jooksvat tarkus Jukule suhu. Seesugune õppimismasin käivat ringi iga päev, sest masin on seatud kokku niisugustest riistapuudest, mida talus harva vaja ja mis seepärast võivat vahepääl täita muid ülesandeid.

Juku ise ütles, et temal ei olevat õppimismasinat, tema ise olevat tark ja tema isa olevat ka tark. Ja kui hakkas kiitma iseennast ja oma tarku sugulasi, siis ei olnud sellel otsa ega äärt.

Juku käis koolis koos Jaan Terakesega. Selle Terakese pää, nagu juba paar korda öeldud, oli väga väike, ja kui kooliõpetaja temalt ühe sõna küsis, siis ta vastas mõnikord ei ühtegi. Ja kui kooliõpetaja küsis tema käest palju sõnu, siis Jaani silmad läksid kirjuks, ta pani käed kokku ja mõtles, et küll võib kooliõpetaja palju küsida.

Aga ega Jaan seepärast olnud mõni niisugune poiss, et ta õppida poleks tahtnud. Ta tahtis ka olla tark, aga pää oli väike. Kui Jukul olid pääs tarkuse jaoks valmis suured ruumid, siis Jaanil polnud ruumi sugugi. Ainult vahest kuhugi prao vahele võis jääda kinni natuke tarkusetolmu. Seda teadis ka Jaani isa ja ütles talle tihti:

„Tarka meest sinust küll ei saa. Sinul peaks olema hästi terane mõistus, kui saaksid endaga toime."

Jaan mõtles hulga aega oma väikese pääga sellest, mis vahe võiks olla tarkuse ja mõistuse vahel. Ega ise ta seda vahet leidnudki ja küsis isalt.

Isa seletas:

„Tarkus on see osa pääkraamist, mida kasutatakse vähe või väga harva, aga mõistus, seda tuleb inimesel tarvis igal päeval ja ööl. Inimesed, kel tarkus ei muutu mõistuseks, jäävad endaga jänni."

Jaan tahtis ka saada targaks ja kooli minnes küsis alati Jukult kõigest sellest, mis koolis parajasti õpiti. Ta tahtis jõuda ka niikaugele, et kui kooliõpetaja küsib ühe sõna, siis vastata talle kaks.

Aga Juku ütles:

„Kui mina õpetan sind, siis sina saad niisama targaks kui mina, ja siis mina ei olegi enam targem sinust. Seepärast sa saad isegi aru, et minul ei ole kasulik sind õpetada. Tarkus on niisugune hää asi, mida ei tohi jagada teistele ära."

Jaan mõtles tihti nendele sõnadele, et temast ei saa tarka meest, ja kurvastas selle üle, et temal on nii väike pää. Korra Jaan sai kokku ühe veel targema mehega kui Juku. See juhtus nimelt linnas tänavanurgal ja see tark mees oli kirjakandja, kes oli nii tark, et linnas polnud ühtegi kohta, kuhu ta ei oleks osanud minna. Jaan küsis sellelt mehelt nõu, et kui väikese pääga hakata õige kõvasti õppima, kas võib siis juhtuda seda, et pää läheks lõhki või sünniks mõnd muud viga. See tark mees ütles, et temal tema pikal eluajal on ka olnud tihti kõvu päämurdmisi, aga pää lõhki pole läinud. Seepärast Jaangi võivat jugesti õppida, sest tarkus on niisugune asi, mis hoolitseb pääs iseenda ruumi eest.

Jaan hakkas siis kõvasti õppima, ja mõne aja pärast ta nägi, et sel linna targal mehel oli täitsa õigus. Kui õpetaja küsis Jaanilt ühe sõna, siis Jaan juba oskas vastata kümme või koguni üksteistkümmend sõna. Ja varsti kõik märkasid, et Jaan ongi peaaegu niisama tark kui Juku. Hoopis nii tark veel ei olnud, aga varsti võis ta jõuda järele.

Juku märkas ka seda ja ta meel läks kadedaks. Ta katsus tõesti süüa raamatuid, aga üle ühe suutäie ei jõudnud. Ta tegi endale ka õppimismasina, just niisuguse, nagu teised lapsed rääkisid, kuid see õppimismasin kratsis küll kõvasti ta pääd, aga kaljavaadi kraanist tuli suhu paljast õhku.

Mõne aja pärast Juku leidis siiski abinõu, kuidas saada targaks. Ta pani õhtul raamatu pää alla ja hommikul leidis, et raamat oli pulha pääs ning pää paisunud hästi laiemaks. Teisel ööl mõõtis ta enne magamaminekut pää ära ja pani uuesti raamatu pää alla. Hommikuks seegi raamat oli pääs ning pää paisunud suuremaks.

Nüüd oli asi selge. Järgmiseks ööks Juku tassis kõik raamatud nurka virna ja heitis ööseks nende otsa magama. Jäigi magama lootuses, et hommikul ta ärkab kõige targema poisina maailmas ning siis pole enam õppida vajagi.

Aga hommik kujunes hoopis teissuguseks. Kui Juku ärkas, olid temal jalad ja keha aknast väljas, aga terve tuba oli laeni täis Juku pääd. Nii suureks oli paisunud pää. Juku katsus tõmmata pääd toast välja, aga pää oli nii kitsalt kinni, et kui tuleb, siis tuleb ühes majaga.

Juku isa oli väga mures. Ta kutsus külast meistermehed, kes pidid lõhkuma maja Juku pää ümbert ära, aga nagu meistermehed hakkasid kirveste ja haamritega taguma seinu, nii Juku pääs hakkas kangesti valus. Meistermehed tuli saata külla tagasi. Isa tõi selle järele linnast tohtreid ja muid tarku mehi. Need käisid kolm korda ümber maja, vahtisid sisse, kust vähegi sai, ja ütlesid:

„Siin peab kas lõhkuma maja või vähendama Juku pääd. Maja lõhkuda saab kirvestega ja Juku pääd saab vähendada sel viisil, et panna temale mitmeks ööks pää alla tühi vaat; nii nagu pää öösel imeb enese raamatutest täis, nii tühi vaat öösel tühjendab pääst seda, mis on sääl ülearust." Selle hää nõu eest Juku isa pidi nendele maksma raha ja mehed läksid linna.

Hää nõu oli küll, et panna ööseks Juku pää alla tühi vaat kuid Juku pääst oli tuppa jäänud nii vähe ruumi, et pää alla ei saanud panna tühja tikutopsigi.

Katsuti uuesti lõhkuda maja, aga see tegi Jukule suurt valu. Tuba hakkas teda juba igalt poolt pigistama, sest pää alla pandud ramatute hulgast tuli järjest uut tarkust juurde.

Kõik abinõud prooviti ära, aga ükski ei aidanud. Juku isa ütles siis läbi akna pojale, et kas see ise ei oska end aidata. Kuid poeg ei osanud teha midagi, kuigi pääd oli terve tuba täis.

Kui Jaan Terakene, Kingsepa Aadu poeg, kuulis, et Juku läinud juba nii targaks, et ei mahu enam majastki välja, siis ta läks seda imelugu vaatama. Ta käis ümber maja ainult ühe korra ja jäi siis seisma akna juurde, sest akna juurest läks väike riba ruumi Juku kõrva juurde ning sel moel Jaan sai Jukuga kõnelda.

„Ütle mulle, kumba sa valid, kas kivi päält kirja või maa päält maasika," küsis Jaan Jukult.

„Maa päält maasika," vastas Juku, sest ta kõht oli kaunis tühi.

„Maa päält maasikas, see on väga paha asi," vastas Jaan, „aga kivi päält kiri on lõokesepesa."

„Ma ei teadnud," vastas Juku. „Ma arvasin, et maa päält maasikas on tõesti maasikas."

Kõik nägid korraga, et Juku pää muutus äkki tublisti väiksemaks.

„Kumba sa valid, kas silla alt sileda või kadaka alt karvase?" küsis Jaan.

„Kadaka alt karvase," vastas Juku.

„Kadaka alt karvane on väga paha asi, aga silla alt sile on kala."

„Ma ei teadnud, et see on paha asi, ma arvasin, et kadaka alt karvane on tikerberimari," ütles Juku.

Ja tema pää muutus nüüd juba õige palju vähemaks.

„Kumba sa valid, kas puust punase või sealaudast soolase?" küsis Jaan.

„Puust punase," vastas Juku.

„Puust punane ei ole ka ei tea kui hää asi, aga sealaudast soolane on sealiha," seletas Jaan.

„Ma arvasin, et puust punane on õun," ütles Juku, „ja arvasin, et sealaudast soolane on halb asi."

Nende rumalaks tegevate küsimuste pääle Juku pää oli jäänud juba nii väikeseks, nagu oli harilikult. Ja kõikide rõõm oli lõpmatu suur. Jaanil endal oli meel kõige parem, sest ta nägi, et tema mõistus kaalus rohkem kui Juku suur pää ja tarkus, mis sääl sees.

Aasta 1983 on möödumas kõigi oma murede ja rõõmudega. Mõned fotojäädvustused viivad meid olnud sündmuste juurde. Talvisel Taliharjapeol tantsisid noored rahvatantsu, nagu nad läbi aasta ka mitmesugustel muudel sündmustel tegid. Ülal „Kungla" tantsijad tantsuhoos. Foto: Vaba Eestlane

T. E. S. Täienduskoolis oli osale noortele meeldejäävaks momendiks kooli lõpuaktus, kus jäeti seljataha kuus õppeaastat eesti koolis. Pildil Erika Meipoom lõpetajate poolt kõnelemas.

Foto: Vaba Eestlane

Salme Raatma

Valge salliga mees

Kui õnnetus suure paju all juhtus, ei olnud seal pealtnägijaid. Võibolla siiski see valge salliga mees, kes tihti kanali ääres jalutas. Aga teda ei pannud hiljem keegi tähele, ta kadus otsekohe.

Asi seisis ju selles, et uues elamute rajoonis vabriku ligidal ei olnud veel oma spordiplatsi. Lapsed mängisid kanali ääres tühjade barakkide taga. Koht oli märg, osalt soine niit, selle madalamad lohud kuivasid ainult südasuvel nii kõvaks, et seal jalgpalli mängida sai. Aga suurele pajule kanali kaldal võis igasuguse ilmaga otsa ronida. Paju madalad, jämedad harud ulatusid nagu purded peaaegu rõhtjoones igasse suunda. Üks nendest sirutas end üle kanali, ta peenikesed pikad vitsad puudutasid vett. Seda haru mööda ilma kinni hoidmata kõndida oli poistel eriti põnev.

Täiskasvanud möödusid sealt harva, väljaarvatud üks vanem härra, kes iga päev niidu äärt mööda jalutamas käis. Lapsed olid selle mehega juba harjunud, ainult Timo imestas tema välimuse üle.

„Kes see püha peletis sealt tuleb?" küsis ta, kui mees üle silla astus ja pajule lähenes. Timo oli alles hiljuti siia rajooni tulnud.

„See pole mingi hernehirmutis", selgitas Jüri, „see on valge salliga mees."

Natuke imelik paistis see mees tõesti eemalt vaadates olevat: hästi suur ja kõhn, kandis ta lühikest ja laia tuulejakki, mis kehast eemale hoidus. Peas oli tal madal, laiaäärne kaabu. Selle tumeda riietuse juurde kandis ta alati lumivalget salli, mille pikad otsad tuule käes lipendasid. Mõnikord peatus ta laste juures ja rääkis nendega. Oli rahulik ja sõbralik inimene, ainult kaugelt vaadates tundus koomilisena.

„Selle haru peale seal vee kohal mina ei läheks', ütles ta, „see on juurest mäda." See ei kõlanud nagu keeld või ähvardus. Sama tavalise häälega võis ta seletada: „Maikellukesed on mürgised". Sellele ei saanud vastu vaielda, see oli lihtsalt selge jutt. Aga kui meest näha ei olnud, ei tulnud teda ega ta selget juttu kellelegi meelde. Kes argpüks olla ei tahtnud, astus siiski kardetavale harule, et korraks vette sülitada. Jüri kui kõige vanem tegi algust, ja teised ei tahtnud temast maha jääda.

Siis see õnnetus juhtuski, ja pärast ei teadnud keegi, kes selles süüdi oli. Haru nimelt pidas vastu, aga Timo lendas ülepeakaela vette. Esimese shokisekundi järele pistsid väiksemad poisid karjuma ja jooksid majade poole. Jüri seisis oksaharul kanali kohal ja nägi, kuidas Timo meeleheitlikult vees rabeles.

„Poiss ei oska ujuda!" hüüdis ta ja hüppas uppujale appi. Alles siis märkasid kolm kohale jäänud last, kui kõrged olid kanali betoonist seinad, mis üle veepinna ulatusid. Ilma redelita ei pääsenud sealt keegi üles, olgu ta kes teab kui hea ujuja.

Jüri ujus kui kala. Ta oli suvel vetelpäästmise kursuse läbi teinud, tema peale võis loota. Aga need seinad!

„Tooge abi! Aga ruttu!" hüüdis Jüri kaldal seisjatele ja lõi meeletult rabelevale Timole vastu kõrvu. Ta riided muutusid veest raskeks ja saamatu Timo oli tublisti vett neelanud. Lapsed jooksid karjudes ja appi hüüdes minema, Jüri ei kuulnud neid enam. Teda ümbritses ainult sogaselt hall, haisev vesi ja betoonseinad kahel pool. Kanali põhja aimas ta silmini vees seistes, aga pehme muda ei annud jalgadele pidet.

Timo oli nüüd täiesti vait. Jüri hoidis ühe käega tema pead üle vee ja teisega tegi ujumistõmbeid. Kaua ei pidanud ta niiviisi vastu. Oleks vähemalt ükski lastest siia jäänud, mõtles ta. Vaikus tundus kohutavana. Jüri käed muutusid tuimaks. Tal oli hirm, see oli jäisem kui jääkülm vesi. Nüüd ma enam ei jaksa, nüüd on kõik läbi, mõtles ta ja karjus appi. Samal silmapilgul kummardas keegi üle betoonmüüri ja ütles täiesti rahulikult: „Säh, võta kinni!" Mingi valge ese kõlkus Jüri näo ees ja ta haaras selle pihku.

„Nüüd ära rabele, ole päris rahulik", ütles tuttav hääl. „Välja tõmmata ma teid mõlemaid ei jõua, ei, see mul ei õnnestu. Aga ma kuulen, et abi tuleb."

Jüri hoidis valgest sallist kinni, mille otsa kõva sõlm oli seotud ja rahunes otsekohe. Ta oli ju nüüd samahästi kui päästetud. Aga Timo? „See ei liiguta enam, ta on surnud!" hüüdis Jüri ülespoole. „Seda ma ei usu", rahustas teda vanahärra. „Vaevalt mõne minuti eest nägin teid alla lendavat."

Jüri oli äkki hirmsasti väsinud. Nagu filmis nägi ta omaenda käsivart veest välja ulatuvat ja oma siniseks tõmbunud, külmast kangeid sõrmi märja salli ümber klammerduvat. „Teie sall on poriseks saanud", ühmas ta. Nagu kuskilt kaugelt kostus vanahärra hääl:

„Sa mu väike sõber! Peaasi, et hinge peale ei jää mustust. Salli on lihtne pesta." — Siis kuulis ka Jüri appiruttajaid tulevat. Uppujad tõmmati kaldale, ka Timo ärkas pea meelemärkusele. Suur hulk inimesi oli õnnetuse kohale kokku jooksnud, ainult vanahärrat koos oma salliga polnud enam kusagil näha.

Kui lapsed teda uuesti kanali ääres kohtasid, oli ilm väga külm ja tuuline. Paju viimased lehed ujusid rohekashallil veel.

Aga vanahärra musta kaabu ümber lendlesid lõbusalt lumivalge salli pikad lahtised otsad.

NALJA

Kalle kirjutas suurte tähtedega klassitahvlile:

KALLE ON SELLE KOOLI PARIM MUSITAJA.

Noor naisõpetaja käskis Kallet lause tahvlilt ära kustutada ja jättis ta pealetunniks kinni.

Kui sõbrad järgmisel hommikul Kallelt küsisid, kui kaua ta pidi kinni olema, pilgutas Kalle ainult silma ja ütles:

— Ütlen vaid niipalju, et küll tasub reklaami teha.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Neljapäeval, 29. detsembrli 1983 — Thursday, December 29, 1983

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Heljo Jaik-Corradi

Loodus on ootel

Talvises metsas tasa, tasa
tuul ajab lumehelbekest taga.
Loodus on ootel, et sünniks ime,
imglisuuke kiidab üht nime:

Kristus on sündind, oh maailm, mind kuule,
süüta säravad küünlad puule,
peleta südamest mure ja tusk,
ära lukusta rõõmule ust.

Jõulutäht valgustab pimedat teed
ka seal, kus voolavad silmaveed,
ka seal, kus kõrvad Ta nime ei kuule
Jumala sõrm tõstab palve su suule.

Akki sai valgus ja sündis ime,
taevas ja maa kiidab Issanda nime.
Mets seisab ootel ja kuusk seisab valvel
kas tohiks tema olla sel talvel

välja valitud metsade mühast,
ehitud maailma suurimaks pühaks,
kanda küünalde heledat sära,
viia me mõtted kaugele ära?

Loodus on ootel ja lumi sajab,
tuul lumehelbekest taga ajab.
Üksinda kõnnin ma metsateel.
ja jõuluvalgus sammub mu eel.

Väga tõsiselt võtab see tütarlaps kohtumist jõulumehega.
Foto: Vaba Eestlane

Vancouveri Pensionäride Ühing 10-aastane

Oktoobri lõpul tähistas Vancouveri Pensionäride Ühing oma tegevuse kümnendat aastapäeva koosviibimisega Vancouveri Hotellis, millest 150 pidulist osa võtsid. Avasõna ütles ühingu esimene Linda Suurkask.

Peokõnelejaks oli Alec Kalbus, kes andis põgusa ülevaate ühingu asutamisest ja tegevusest kümne aasta jooksul. Kohal olid ka mitmed asutajaliikmed, keda väärikalt austati, 28. okt. 1973. a. organiseeruti, toimus üldkoosolek, kus võeti vastu ühingu põhikiri. Esimest surma läbi lahkunud esimeest Ernst Hanssoni mälestati leinaseisakuga. Tema kolme esimese aasta jooksul kujunes välja ühingu elustiil, mis siiani on kestnud. Ühingul on korralised koosviibimised Meie Kodu ruumides igal teisel kolmapäeval ühislaulu, kõne ja mõne muu ettekandega, aga lõpuks on olnud alati rikkalik kohvilaud. Väärikalt on tähistatud rahvuslikke tähtpäevi, suvel korraldatakse huvireise bussiga, juulikuus „Lõbus laupäev" Mäeotsal.

Esimestel aastatel peeti ka plaani, et asutada Vancouverisse eestlaste seenioride ühiskodu,

isegi majaplaanid olid valmis, kuid sellest plaanist ei saanud siiski asja.

Uusüritustena on kangakudumise kursused Leida Siideri juhatusel, maalimise kursused on toimunud kuue aasta jooksul tuntud kunstnike juhendusel.

Juubeli puhul tervitas Vancouveri Eesti Seltsi esimees Raymond Rannala, Vancouveri Kirikufondi poolt dr. Maldus Marits ja New Horizon'i poolt esindaja pr. Fraser.

Lõppsõna ütles Helmi Tutti. Lauas istudes tehti ühislaule,

vahepalana laulis Rudolf Olljum soololaule, Siiri Muna saatis klaveril.

OMA orkestri saatel tantsiti poole ööni.

H. J.

Armsad kaasmaalased!

ESTO-84 raames tähistame meie rahvuslipu, sini-must-valge sündi 100 aastat tagasi. Ostke Eesti lipp ja kaemake see välja ESTO-84 kaunistamiseks.

1. **Eesti lipp 155 x 105 sm hind $20.00**
2. **Sama lipp koos kandevardaga $30.00**

Tshekid kirjutada ESTO-84 nimele.

Tellimised saata aadressil:

Sini-must-valge lipu 100 a. Juubeli Komitee
958 Broadview Avenue, Toronto, Ontario M4K 2R6, Canada

Tellija nimi ja aadress .....

.....

.....

Tel. no. .....

Soovin tellida: ..... lipp/lippu ..... lipp/lippu vardaga

Tulen järgi ☐ Saata postiga ☐ -lisada $2.—

Lisan tsheki $.....

Ettekanne pioneeride külast

Toronto Eesti Aiandusklubi teated

Novembri viimasel nädalal toimunud T. E. Aiandusklubi kokkutulekul tutvustas esimees M. Lepik õhtu lektori Madis Jürima'd, kes on Guelphi ülikooli aiandusalal lõpetanud ja töötab peaaednikuna Black Creek Pioneer Villages. Jürima leidis, et aedniku elukutse on üks paremaid, see on tervislik ja huvitav. Selgus, et järgmise klubi üritusena on 26. jaanuaril 1984. a. aastakoosolek, kus tulevad valimisele juhatus, revisjonikomisjon jne.

Järgnevalt oli sõna Madis Jürima'l, kes andis ülevaatliku pildi oma töökohast. Ta leidis, et Jane St. ja Steeles Ave., West nurga lähedal asuv ja Metropolitan Toronto and Region Conservation Authority'le alluv ligemale 30-aakriline vanaaegne pioneeride küla koos oma hoonete, köögivilja ja iluaedadega on kõigile huvipakkuv. Töötajad annavad külastajatele informatsiooni kuidas vanasti elati, sepp rautab hobuseid, relvameister teeb relvi jne. Esinevad mitmesugused taluloomad nagu hobused, lehmad, lambad, sead, kanad jt. On kuus erinevat köögiviljaaeda. Pioneerid olid pärit Euroopast ja kasvatasid ka euroopa köögivilja. Lektori eelkäija oli kasvatanud uusi sorte, kuid nüüd on olnud võimalus saada USA Cornelli ülikooli kaasabil vanu sorte ja neid kasvatada. Vanadel pioneeridel oli toidu muretsemine väga oluline. Köögiviljad olid vahelduseks monotoonsele liha- ja teraviljatoidule.

Vaadeldes erinevaid köögivilju lähemalt ütles Madis Jürima kokkuvõttes järgmist. Veel tänapäeval hästi tuntud oad SCARLET RUNNER BEANS toodi Kanadasse juba enne 1750. a. Nende maitsev vili ja kaunid punased õied on teinud need oad populaarseks. Nimetamisväärsed on ka madalad oad JACOBS CATTLE. Peetidest EGYPTIAN sort toodi Euroopast siia umbes 1865. a. Kapsa vanadest sortidest, mis siin kasvatatakse on enamus pärit Saksamaalt või Taanist. Prantslane J. Cartier kasvatas Kanadas esimesi kapsaid juba 1541. a. Tuntud EARLY JERSEY WAKEFIELD oli kasutusel 1840. a. Maisi kasutasid peamiselt indiaanlased, kuid see levis alles peamiselt 19. sajandi keskel. Mais oli punase, kollase ja musta teraline. BLACK MEXICAN või BLACK SWEET mais tuli müügile 1863. a., see oli magus, pehme ja healõhnaline. Sibulaid kasvatati eriti palju Egiptuses. Euroopasse ja siia toodi uustulnukate poolt näiteks sort RED WETHERSFIELD umbes aastal 1800. See oli suure punase sibulaga, hästi ületalve seisev populaarne sort. Sellele järgnes umbes 1835. a. SOUTHPORT YELLOW GLOBE. Tomatid pärinevad Peruu-Ekuadori-Boliivia piirkonnast. 18. sajandil kasvatati USA-s tomateid dekoratsioonina ja arvati, et need on mürgised. Pärast 1830. a. kasutati toiduks ning levisid siis kiiresti. Vanadest sortidest olid tuntud PONDEROSA, RED PEAR, YELLOW PLUM jt. USA revolutsiooni ajal üks kokk tahtis George Washingtoni tappa ja pani tema toidu sisse tomateid. Toit aga maitses nii hea, et G. Washington palus lisaportsjoni. Sõnavõtja andis ka ülevaatliku pildi porgandeist, salatist, pastinakist, hernestest, kõrvitsatest, kaalikatest jt.

Pioneeride külas hoitakse ühe maja maa-aluses keldris kartuleid, porgandeid jt. köögivilju. Külas kasvatatakse ka lina ja kasutatakse lambavilla, samuti tehakse lõnga ja värvitakse seda. Kasvatatakse indiaanlaste suurte lehtedega tubakat. Roosidest esinevad pargirooside mitmesugused sordid. Lilli kasvatasid pioneerid üldiselt vähem. Püsililli oli siiski rohkem kui suvelilli, kasvatati ka sibullilli. Suvelilledest esinesid rukkililled, pelargooniumid, saialilled, lõvilõuad jt. Maitsetaimi kasvatatakse 43 sorti. Seal on murulauk, till, liivatee, petersell, piparmünt, raudrohi jt. Neid kasvatatakse ühe jala kõrgustes peenardes. Vanasti kasutati taimi ka värvimiseks, näiteks päevalill ja kollane iiris andsid kollast värvi. Pioneeride-külas arsti maja juures kasvatatakse arvukalt ravimtaimi. Need olid väga tuntud pioneeride juures. Viimastel aastatel on hakatud jälle ravimtaimede le ikka enam ja enam tähelepanu pöörama. Siin esinevad kummel, palderjan, teelehed, kibuvitsamarjad, pärnaõied, jne. Viimased olid tarvitusel külmetuse ja kurguvalu vastu. Teelehti kasutati I maailmasõja ajal kompressi tegemiseks, need panid verejooksu seisma. Ravimtaimede kasutamisele asudes on tarvilik enne arstlikku nõu küsida. Pioneeride külas on võimalik osta vastavaid raamatuid ja voldikuid. Näiteks „HERBS IN ONTARIO" maksab $2.75. Selles külas on 60-aastaseid õunapuid, vanu pirinipuid jt. Suvel on seal palju tööd ja tegevust. Jõuluks tehakse pühade dekoratsioone, ka kirikus on dekoratsioonid. Siin on kindlasti suvel palju huvitavat, päris huvitavat isegi talvel.

Järgnesid valguspildid pioneeride külast. Nägime küla üldvaadet, üksikuid maju, köögivilju, lilli, põõsaid jm.

Huvitavale ajaloo-radadele viivale loengule ja valguspiltidele järgnes arutlus loengus esitatud mõtete ja probleemide kohta. Küsimuste ja vastuste osas tuli esile uusi ideesid näiteks koopaorava (ground -hog) tõrje kohta. Leiti, et kui näiteks peedipeenra ümber raputada purustatud CHILI PIPART, siis koopaorav ei kahjusta peete. Teiseks leiti, et Haliburtoni piirkonnas suured sipelgad (carpenter ants) kahjustavad puude juuri ja seega ka puid. Kui on puudel märgata ülevalt alla tulevat sirget joont, siis olevat sipelgad juuri söömas. Edukaks sipelgate hävitamiseks kaevatavat puu ümber kolm kuni neli jala sügavust auku, kuhu valatavat sipelgate tapmiseks petrooleumi. Mõni kuu hiljem hakkavat puu paranema. Lõpuks loositi osavõtjate klubi liikmete vahel välja aianduslik raamat, mille võitis Impi Kurvits.

Eino Kuris

Riin Rivanool

TANTS

Kui tantsust rääkida, siis ei tule vist küll kellelegi esialgu meelde küsida, mis tants iseendast on või kuidas seda defineerida. Aga see polegi nii raske: tants on keha rütmiline liikumine muusika saatel või ilma.

Vanasti oli tantsul usuline või müstiline tähendus kuni lõpuks kirik tantsu täiesti hülgas, mis aga rahva sekka elama jäi ja nüüd peamiselt kunst-, seltskonna- ja rahvatantsudeks liigitatakse.

Oi Taevas, kuis ma oma elu noorusaastail tantsu armastasin! Luulet, tantsu, teatrit ja raamatuid! Aga kõige üle ikkagi tantsu! Ema oli selleks kõigeks üsna heatahtlikult soodne, lasi võtta balletitunde ja lubas esineda, ega pannud sedagi pahaks, et koolipidude tantsupartnerid olid palju tähtsamad, kui õpetajad või teadlased ja et tango- või valsivõistluse tagajärjed said tuhatkorda kõrgemaiks hinnatud, kui näiteks matemaatikatest või füüsikaeksam. Isa siiski ütles:

„Hea laps, kes hästi tantsib, parem laps, kes paigal seisab!" Paigal seisab??? Paigal seista ma sel ajal küll ei suutnud, liikmeis nagu olnuks elavhõbe, mis alalõpmata liikuma sunnib. Nii muutsin ma oma mõtteis selle ütlemise ümber nii: „Hea laps, kes hästi tantsib, parem veel, kes palju tantsib!"

Tantsida sai peamiselt koolipidudel, oma või mõne teise kooli omal ja kui tantsukursused olid selgeks õpetanud mitmed keerulised sammud, kujunesid kokkuharjutamise tulemusena välja isegi oma kindlad partnerid. Oma tango- ja inglisvalsi-partnerid hoian tänapäevani kindlalt südamesopis, kuigi nende teed on läinud kooliaegadest saadik sootuks isesuunas; kellel elurada lõppenud sõjaaegade vintsutusis või keda tuuled sasinud teistele teedele. Mälestusisse on siiski alles jäänud see võidutunne, kui oled esimese tantsupaarina jõudnud saalipõrandale ja — oo, milline rõõm on tunda, et oled teistest parem!

Mõnel noorhärral oli raskusi valsi keerutamisega. Nii võis siis juhtuda, et tantsid valssi ilma keerutamiseta ja kui siis sedasi kolm ringi ümber saali ära sai jalutatud, oli üsna paslik küsida:

„Kas lähme nüüd tangolt üle valsi peale kah?" Kahju, muidugi, noorhärrast, kes sellega hakkama ei saanud.

Aga ma tean ka, et mittetantsijaile elu oli armutu. Kurtis mulle kord üks selline oma-klassi poiss:

„Kus on siin siis see õiglus? Poiss paneb tantsu ajaks sulle käe ümber, võib-olla pigistab sind koguni veel rinnust ja sul pole midagi selle vastu, õpetajad ka ei ütle midagi. Aga kui mina — ma ju ei tantsi — siinsamas selle asemel paneksin käe sulle ümber, rinna vastu suruksin ja pigistaksin, annaksid sa mulle vastu kõrvu, õpetajad karistaksid mind kõlvatu käitumise pärast ja . . ."

„Õigus! See ei ole õiglus!" olin mõtteis asjaga täiesti päri. Teisel vahetunnil pigistasin pimedas koridoris selle õiglusetuse eest salaja õrnalt ta kätt ja jahmatasime mõlemad. Palju kaugemale sellise käitumisega meie ajal karistamata ei mindud. Nüüdsel ajal on asjad teisiti.

Koolist pääsemise järele olid teed lahti veel paljudele, paljudele tantsupidudele, millised kooliõpilasile keelatud olid ja nii mõnigi kord kestis tants nii kaua, et ei teadnudki, kas on alles täna või juba ammugi homme.

Ühte korporatsiooni suvepäeva mäletan selgesti, kus tants algas kell 7 õhtul, lõpetasime alles järgmisel hommikul kell 7 ja ma tantsisin järjest ilma, et ühtki tantsu vahele oleks jäänud. Ja jalad? Ei tundnudki! Väsimus oli siis alles mägede taga, nende küngaste taga, mille poole nüüd kõigest väest — ja kuigi vastutahtmist — rühkida tuleb.

Aastate kulg on toonud tantsust iselaadseid rõõme ja meelde välgatab, kuis vaatlesin oma tütart ta algkooli lõpupeol. Olin tulnud talle peolõpuks järele, ent tants kestis veel. Need olid peamiselt ringtantsud (square dances), mu pisike tüdruk oma roosas peokleidis seisis üsna keset saali — ta ei olnud seinaääripidi pugeja — ja ta tantsupartneriks tuli samavanune poiss lipsu, pintsaku ja viksitud kingadega.

„Ilus paar, hästi tantsivad," vaatlesin neid kõrvalt. Oleksin tahtnud neist kahest pilti teha, aga mul ei olnud kaamerat. Surusin selle pildi vaid oma mälukambrisse ja mõtlesin kummalisi tulevikumõtteid oma väikesest tüdrukust. Ei, ma ei näinud seda poissi pärast kooli lõpupidu enam kunagi.

Tänapäeval tantsitakse teisiti. Ei ole alati enam tähtis see teineteisele ligiolemine ja sammude seadmisel ühtekuuluvuse tunnetamine, vaid igaüks eraldi näeb vaeva õmaenda keha vingerdamisega ja seda hirmus tugeva muusika saatel.

Praeguseni pole siiski veel kõik kadunud — tants käib ikkagi veel muude inimeste kombel tagumistel jalgadel, kuigi veel päris kindlasti teada ei ole, et see ka veel järgmiste põlvkondade juures samalaadseks jääb.

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)

Tel. 531-4251

412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

OPTICAL STUDIO Ltd.

R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.

1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd

Tel. 535-6252